

בסי"ד | גליון 60 | טבת-שבט-אדר, תשע"ד מחיר: 25 ₪

כלים שלובים

כתב עת לענייני נישואין, חינוך ומשפחה

משפחה בשינוי

עץ חיים היא למחזיקים בה

הרב צבי פורת

רגעים של אור

הרב חיים ולדר

ילד שלי מיוחד

רות אברהם

המוקד הארצי התנדבותי להפניות לייעוץ אישי, זוגי ומשפחתי

1-700-5000-65

ייעוץ טלפוני ראשוני בתשלום: 012-44-90-80-88-04-22

עץ חיים היא למחזיקים בה

התמודדות אמונית עם קושי ומשבר
הרב צבי פורת, רב פוסק ומו"ץ, הר נוף - ביה"ח אל"ן, י-ם

ואף תועלת מעשית יפיק מזה שיתדבק בדרכי התורה בעת התמודדות עם השונה והמיוחד, שלא הורגל בו ולא ידעו. שבזמן זה יהיו שרעפיו נבוכים, ויאבדו עשתונותו, ולא ידע השביל להימלט בו מן הספיקות ולהכריע כיצד נכון לו שינהג.

ואם ישכיל ויקבע לעצמו שההכרעה תהיה מסורה ביד התורה ועפ"י דרך ההלכה ויקנה לו רב שינהיגו כשורה, ישיג שלווה הנפש שהרי "אין דבר רע יורד מן השמים" [מדרש שכל טוב בראשית פרק ט], וכל שיוהרו הרב להאיר לו הדרך הישרה עפ"י התורה - מן השמים הוא, ויזכה עי"ז לסייעתא דשמיא שיהיה ה' עמו גם בעת הצרה, להמעיט ממנו הייסורים הטמונים במצבו.

ודבר זה יורה הניסיון. זהו שאמרו חז"ל שהתורה¹ ומעשים טובים כתרס בפני הפורענות [אבות פרק ד' מ"א], ונראה שאין הכוונה רק שכוחם יפה למנוע הפורענות מלהגיע, אלא הם מכלי המלחמה בפילוס דרך המלך בעת צרה, ובהיבאקו במפריעים העומדים כנגדו.

א"כ עצה יעוצה לכל דורש טובת עצמו למסור הכרעת הנהגתו לחכמי התורה שידריכוהו בדרך הישר והטוב. ואל ישנה דרכו בעת התמודדות עם מצב שונה ומנוכר, אלא יוסיף אומץ להתחזק ולכפוף עצמו להוראת התורה, ועי"ז יושפע עליו סיעתא דשמיא, ותתהפך עליו הרעה לטובה פנימית ומעשית, וכמבואר.

ננעלו מלקבל תפילותיו ולא יושע מצרותיו. ואזי אין לו לאדם אלא להידבק בה' ובתורתו ובזה יהפוך מכתו כעתר זה מחושך לאור גדול, להשיג על ידה המעלות העליונות הטמונות בקושי ובצרה. נמצא דזה גופא ישועתו, שתהיה צרתו לרצון ולתועלת לו, וכגזירת מלכו של עולם המנהיג את כל אחד ואחד בהשגחה פרטית כפי הנכון בעבורו.

ולכך בעת בא אליו הצרה יברך ברוך דיין האמת, דסוף סוף צרה היא. אך ידע שסוף דבר יוכל להפוך הכל לטובה, שהרעה עצמה תהיה לו למנוף להתעלות נפשו כראוי לה. נמצאת הרעה - טובה, לכשישכיל להטעימה באמונה וביטחון בה' וכמבואר.

אמנם אין התועלת לנפש רק ע"י ענייני המוסר והמידות, אלא שמירת ההלכה וההקפדה על פרטיה גם בעת הקושי, הוא עיקר מה שיביאהו לתכלית השלמת נפשו הנרצית. וכדברי החזו"א באמונה וביטחון - "דרך השימוש לתיקון המידות שמירת ההלכה כי אם אמנם המצוות המעשיות בצביון השטח... יעמידו את מקיים המצוה לפרטיה ודקדוקיה לפני נסיונות כבירים... וצריך להילחם במידותיו לפעמים במידת העצלות כאשר כבר הוא עייף למעלה מן המידה ופעמים הדבר מקושר בבזיון מבני אדם ופעמים בהפסד ממון וכו'."

ובפרט בעת משבר ועת צרה יתעוררו ספיקות הלכתיים, מהם קשים. ובעת עסקו בבעיותיו צריך הוא לדקדק בהליכותיו להנחות את פסיעותיו בדרך הישר והטוב עפ"י ההלכה, ובזה טמונה מידת היראה והסבלנות ושאר מידות נכונות.

"חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" [ברכות נד:]. "מאי, אילמא כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב, כך מברך על הרעה הטוב והמטיב, והתנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב, על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. אמר רבא לא נצרכה אלא לקבלינהו בשמחה." [שם ס:].

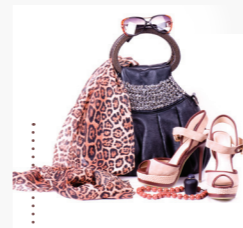
והדבר צריך ביאור האין יוכל האדם לקבל בשמחה את הרעה כאת הטובה.

ועומק הענין נראה, דהנה אדם לעמל יולד [איוב פ"ה פסוק ז], ותפקידו של האדם בעולם המעשה הוא לעמול בעבודת ה' ולהתייגע כנגד המפריעים, ועל ידי כך לקנות קנין המידות הנכונות והישרות בנפשו עפ"י דרך תורתנו הקדושה.

נמצא שההתמודדות עם הקשיים היא חלק מהרצון האלוקי בבריאת האדם, ועל ידה יעפיל האדם במדרגותיו לעלות בהר ה' ולקום במקום קדשו.

המצב המיוחד או הייחודי - לעיתים יהיה סולם מוצב בתהום אך ראשו מגיע השמימה. והאדם השלם שיצלח את הקושי עפ"י דרך התורה והאמונה והביטחון בה', יהיה בבחינת מלאכי אלוקים עולים בו.

והרי נאמר "כל אשר לאיש יתן ביד נפשו" [איוב פ"ב פסוק ד] וכל מאכל שראינו שדמיו יקרים הוכחה היא שלרפואה הוא עומד [רש"י שבת קיא. ד"ה אבל לא שמן וורד]. ומה שיתן ביד נפשו וודאי שיתן בעד נפש בניו ובני ביתו לאהבתו אותם. אך לא תמיד ניתן מפתח של רפואת הנפש או הגוף לנבראים, ולעיתים לא יועיל "מלא ביתו כסף וזהב" לקנות הרפואה למכתו ומכת בני ביתו. ולעיתים שיערי שמים

דרך חדשה
רחל פישר
8-9

ילד מיוחד שלי
רותי אברהם
6-7

המסע שלא נגמר
שרה לימור חלוצי
26-27

רגעים של אור
הרב חיים ולדר
15

מוקד י.נ.ר.

ייעוץ נפשי ראשוני: 02-6321622

המוקד מעניק שירותי ייעוץ, הדרכה והכוונה על ידי מומחים ואנשי מקצוע.

מוקד לנשים ונערות: 02-6321623 | מוקד לגברים ונערים: 02-6321624

בהכוונת והמלצת גדולי ישראל.

כתב העת יוצא לאור ע"י איגוד ינר
יועצי נישואין רבניים בישראל (ער"ר)
מנכ"ל: טו"ר מאיר שמעון עשור
עורכת: טל נחום
העלון בפיקוח הועדה הרוחנית של איגוד ינר.

ביד הדין "שערי הלכה ומשפט".
יועץ משפטי איגוד ינר:
עו"ד הרב משה רובינשטיין, טו"ר
עיצוב גרפי: בורדו | 054-8418288
הדפסה: אופיס סנטר הפקות
הפצה: חברי איגוד ינר, מנויים, בתי דין רבניים, מועצות דתיות, מוסדות וארגונים רלבנטיים ודוכני עיתונים.

כתובת המערכת: איגוד ינר - יועצי נישואין רבניים בישראל (ער"ר)
ת.ד. 34351 ירושלים מיקוד 91343
טל' ראשי: 02-6321600
פקס: 02-6321621
כתובתנו באינטרנט:
www.ynr.org.il
דוא"ל: igud@ynr.org.il
ניתן להעביר מאמרים לפרסום
ניתן לקבל מגזין לדוגמא
ללא תשלום.
טל מחלקת מנויים: 02-6321605

דעתכם חשובה לנו!

אם יש לכם רעיונות לשיפור או נושאים שהייתם רוצים לקרוא עליהם, וכל הארה והערה אחרת, נשמח לשמוע מכם.
igud@ynr.org.il

בחוברת זו ישנם מאמרים תורניים והיא טעונה גניזה.

"ואל תביאנו לידי ניסיון". כולנו מתפללים שה' לא ינסה אותנו בניסיונות קשים. את רובינו עצם הניסיון מפיח מחשש שכל עולמינו יתמוטט מההתמודדות עם השוני במצב הקיים. יחד עם זאת, אנשים רבים שעברו ניסיונות מעידים כי היתה ברכה גדולה ב"רעידת האדמה" שהם עברו וכי השינוי היה מבורך. הניסיונות היומיים שאנו עוברים כבני זוג לא פחותים בערכם מכל ניסיון אחר, וגם בהם בכוחו של השוני להיטיב עם בני הזוג, לגדל ולרומם אותם.

הרב אלימלך למדן, מחבר ספר "תורפיה", יועץ ומרצה 054-7955538 | 03-6181916

זוגות רבים, בעיקר בראשית הדרך, חשים סוג של אכזבה מחיי הנישואין שלהם. השידוך שהיה נראה מושלם בשלבי יצירת הקשר, נראה כעת פחות מתאים וקצת מאכזב. רחל ודוד, זוג בראשית דרכם הגיעו לייעוץ בשלב בו דרכם היתה ברורה להם - פירוק תא הנישואין. במהלך הפגישה השניה, אליה הגיעה רחל בנפרד, היא אמרה את המילים הקשות הבאות: "מכרו לי חתול בשק! ממש כן! מרמה והטעייה! התחתנתי עם מי שאמור היה לקום כל בוקר לתפילה וללמוד בכולל את כל הסדרים. אך זה אף פעם לא קרה. הוא לא קם לפני תשע או עשר בבוקר. הוא בקושי מניח תפילין וממלמל כמה מילים של קריאת שמע ושמונה עשרה. ועל הכול... אין מה לדבר. הוא נזרק משם חודשיים לאחר החתונה. הוא פשוט לא הופיע. האם בשביל זה התחתנתי?!"

הדמעות הרבות העידו על הכאב המתמשך בעקבות הציפיות שלא התממשו. האכזבה של רחל מהשינוי שהתחולל אצל בעלה לאחר החתונה כרסמה ביחסים ביניהם. השינוי החד בקשר הזוגי הוביל לתהליך של הידרדרות שסופה היה אולי בית הדין הרבני. במהלך מפגשי הייעוץ עלתה ההצעה לשנות את צורת החשיבה של רחל.

היא למדה להכיל את השינוי ולראות את הטוב הקיים בבעלה. למרות שהוא אכזב בתחום אחד, היו בו מעלות טובות בתחומים אחרים כבעל וכאבא לילדיו הקטנים. בעקבות השינוי החיובי של צורת החשיבה של רחל, היה סיכוי סביר שדוד ירצה לשמח אותה על פחות.

על פי הכלל הידוע של "ואהבת לרעך כמוך", אם אדם אינו מסוגל להכיל, לסלוח, לזרום ולצמוח עם השינויים הלא רצויים המתחוללים בתוכו ובחיי האישיים, הוא יתקשה, באותה מידה, להכיל, לסלוח, ולצמוח עם השינויים הלא רצויים של אנשים בסביבתו.

רחל, שהיתה ממורמרת, לא יכלה להשלים עם השינויים שהתחוללו כי היא צפתה שדוד יקום בבוקר מוקדם, יתפלל

בבית הכנסת וילך ללמוד בכולל. לאחר התבוננות עמוקה ופנימית הסתבר שהסיבה העמוקה להתנגדותה למצב החדש היא שרחל לא למדה לקבל את עצמה באופן חיובי, אלא בתנאי שהיא מתנהגת בדיוק לפי אמות המידה של הוריה. אלה היו הגבולות הקשוחים שבתוכם התחנכה.

כל חריגה, כל שינוי הוביל מיד לגערה או עונש. שלא באשמתה, המשיכה הצעירה לשפוט את עצמה ואת בעלה על פי אותם כללים קשוחים של שחור ולבן. לא עלה על דעתה שאולי קיימת דרך או הסתכלות שונה. לאחר שנפקחו עיניה ולאפשרות שאם ה' יכול להכיל ולסלוח לחריגים ולמאכזבים ולפושעים כשהם מנסים לתקן את דרכם, היא הבינה שגם היא יכולה להרחיב את גבולותיה השיפוטיים, קודם כל כלפי עצמה, ואחר כך כלפי בעלה. מעמדה מכילה זו ניתן לממש חלומות אישיים וזוגיים.

על מנת שנוכל להכיל שוני ושינוי אצל בני הזוג ובכלל, עלינו לעבור תהליך של התבגרות נפשית על ידי הרחבת והעמקת המודעות. עלינו לבחון מחדש את הגבולות הקשוחים ולהבחין האם הם נובעים מהרגל שרכשנו "מבחוץ" והוטמע בנו. במקרים הקשורים לעניינים רוחניים, כמו במקרה של דוד ורחל נשאל בכנות האם גבולות אלה הם דעת תורה ברורה, או רק מוסכמות תרבותיות, חברתיות ומשפחתיות? עצם השאלות הן התחלה של התבגרות נפשית, והתשובות מגלות עד כמה היינו משועבדים (שלא באשמתנו) לצורת חשיבה ילדותית.

גם שינויים לטובה דורשים גמישות מחשבתית. כאשר התרגלנו להתנהגות מסוימת, קשה להסתגל לשינוי שנעשה על ידי בן הזוג. גם כשדוד שינה חלק מהנהגותיו בהתאם לרצון אשתו, המחשבה הטבעית שעלתה בלבה היא של חשד: "הוא אינטרסנט", "זה לא יחזיק הרבה זמן מעמד". "מה הוא מסתיר ממני?..." האתגר עברה היה להאמין שאכן דוד מכיר בצורך שלו להשתנות, ומתוך הערכתו לאשתו והרצון לרצותה, הוא החל בשינוי. הקול הפנימי החדש אומר: "תתבגרי ותביני שבעלך אכן מעוניין לשפר את הנהגותיו ורואה בך וברצונותיך ערך חשוב המניע אותו להשתנות. דרך בעלך מזמין הקב"ה אותך להתבגר: "התעוררי, התעוררי, כי בא אורך. קומי! אורי!!"

לסיכום ניתן לומר כי כל שוני וחריגה מהמצופה והמקובל הוא אתגר לצמיחה. אין זה אומר שעלינו להשלים עם השינוי כעובדה מוגמרת, אלא להכיר בכך שממילא השוני הוא לטובתנו. ביכולתנו, על ידי שינוי בצורת החשיבה, ללמוד מכך על עצמנו. נוכל להתאמץ, לשנות ולהגשים חלומות יותר בקלות כאשר נברך על ציוני דרך אלה ולא רק על המוגמר, שהרי כל רגע

מרכז י.נ.ר.
לימודי נישואין ומשפחה

שמים את הבית במרכז

לימודי נישואין ומשפחה

תכנית תלת שנתית להכשרת אנשי מקצוע לתפקידי ייעוץ, הדרכה, הכוונה והנחייה בתחום הנישואין והמשפחה.

< הנחיית נישואין ומשפחה
באישור אגף שפ"י [שרות פסיכולוגי יעוצי במשרד החינוך]

< ייעוץ נישואין ומשפחה
בחסות אקדמית של היחידה ללימודי המשך, בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש לואיס וג' וייספלד, אוניברסיטת בר אילן

- שילוב של לימודים עיוניים ועבודה מעשית מודרכת.
- הכשרה לעבודה פרטנית וקבוצתית.
- סיוע והכוונה להשתלבות בשוק העבודה.

תוכן הלימודים בביקור הועדה הרוחנית של איגוד י.נ.ר. בראשות בית הדין "שערי הלכה ומשפט"

ההרשמה בעיצומה לסמסטר אביב ללימודי תואר ראשון של האוניברסיטה הפתוחה

- תואר B.A. בפסיכולוגיה
- תואר B.A. במדעי החברה והרוח
- תואר B.A. בחינוך - ליקויי למידה

ASK ABOUT OUR ENGLISH COURSES 02-6321606

לפרטים: 02-6321620 | 03-7160130

סניף י.נ.ר. ירושלים | רחוב בית הדפוס 30, גב"ש | סניף י.נ.ר. בני ברק | רחוב ברוך הירש 14
 טלפון: 03-7160130 - פקס: 03-7160211 | מוקד: 02-6321600 - מוקד: 1700-5000-65
 WWW.YNR.ORG.IL | igud@ynr.org.il

*לתלמידי המרכז קיימת אפשרות להשלמת לימודים לתואר אקדמי ע"י אוניברסיטאות בין לאומיות מוכרות.

תסמונת אספרגר

השפעותיה על הנישואין והמשפחה

דונה גורדצקי B.A יועצת נישואין ומשפחה ומנחת הורים. 052-4655157

תסמונת אספרגר נקראת על שם רופא ילדים מווינה בשם האנס אספרגר. דר' אספרגר תיאר בעבודתו בשנת 1944, ילדים בעלי דפוסי התנהגות קבועים ומגבלות התנהגותיות. ההתנהגות שנצפתה בעיקר אצל בנים, כללה חוסר אמפתיה, יכולת מועטת ליצירת חברויות, שיחות חד-צדדיות, התעמקות מוגברת בנושא מיוחד ותנועות מסורבלות. התסמונת הוגדרה בספר האבחנות הפסיכיאטריות (DSM) בשנת 1994. ילדים שסבלו ממנה הוגדרו כאוטיסטים עם רמת תפקוד גבוהה. היום יודעים שסולמות ההערכה של האוטיזם אינם מתאימים לתסמונת אספרגר.

עד גיל האבחנה הממוצע - בין 8 ל-11 שנים, הילדים מתאימים לתיאור של אוטיזם. בערך בגיל חמש, אחרי טיפולים אינטנסיביים לפיתוח דיבור ומיומנויות תקשורת, הילדים פתאום מגלים התפתחות מהירה ומפתיעה של יכולת שפתית ודיבור שוטף, והבעיה הופכת להיות איך לעצור את שטף הדיבורים. בניגוד לילדים אוטיסטים, ילדי AS

(Asperger Syndrome) מעוניינים ביחסים בין-אישיים ובתקשורת עם בני גילם. יותר קשה לאבחן את תסמונת אספרגר אצל בנות, נשים ואנשים עם רמה אינטלקטואלית גבוהה כי הם מצליחים יותר להסוות את קשייהם. תסמונת אספרגר אינה נובעת מפגם בטיפול שהעניקו ההורים או מתאונה או טראומה, אלא מתפקוד לקוי של האזורים החברתיים של המוח, מתת-תפקוד של האונה הימנית ואי סדירות של תפקוד מערכת הדופאמין. מדובר בהפרעה התפתחותית ולא במחלת נפש. אין אפשרות לרפא את התסמונת על ידי טיפול תרופתי. אנשים בעלי תסמונת אספרגר תופשים את העולם בצורה אחרת משאר האנשים. הטיפול בתסמונת בא לתת תמיכה ולהקל על התסמינים על ידי למידה, תרגול והקניית דפוסי חשיבה והתנהגות חדשים. הוא מתמקד בתחום החברתי והתקשורתי, דרך לימוד אסטרטגיות למידה, מיומנויות, תפיסות, ניתוח מצבים, לימוד התהליך ארוך, אך הוא מניב תוצאות טובות. גם בתהליך של ייעוץ זוגי, יופיעו כל הכלים שהזכרו כדי ללמד את בני הזוג דפוסי חשיבה והתנהגות סתגלניים יותר.

בגלל שמדובר ברצף, ייתכן שיופיעו כל המאפיינים או רק חלק מהם ובדרגות חריפות שונות. אנשי אספרגר שמים לב יותר לעולם החומרי ולחוקים הפיזיקאליים מאשר לעולם החברתי. יש להם חוסר בשלות או יכולת במיומנויות של תיאוריה של תודעה שהיא היכולת ליחס לעצמם ולאחרים מצבים נפשיים כגון כוונה, רצון, העמדת פנים וכדומה. קשה להם להביע אמפתיה למרות שהם אינם נעדרי אמפתיה. אנשים עם AS דואגים לזולת באופן עמוק, אך הם מתקשים ביכולתם לזהות את הרמזים הדקים של מצבים רגשיים או לקרוא מצבים נפשיים מורכבים.

ניסיון קליני רחב וסיפורים אוטוביוגרפיים מאשרים שאנשים עם תסמונת אספרגר יכולים להיות בעלי כישורים אינטלקטואליים גבוהים מאוד, במיוחד בתחום של ידיעת עובדות, ובמקביל להפגין חוסר בשלות בתחום הרגשי. בניגוד לאוטיסטים, הם חפצים ליצור קשרים חברתיים ומערכות יחסים לאורך זמן, אך חסרות להם מיומנויות בסיסיות להצלחת יצירת קשרים אלה. הקריטריון של ה DSM מתייחס ל"לקות בהדדיות חברתית או אמוציונאלית". ה- ICD - קטלוג המחלות של ארגון הבריאות העולמי, מתייחס ל"כישלון לפתח יחסים עם בני אותו גיל שיביאו להשתתפות הדדית בנושאי עניין, פעילויות ורגשות". הלקות בהדדיות חברתית ורגשית גורמת לתגובה לא מתאימה או לא מקובלת לרגשות של אחרים, לחוסר גמישות התנהגותית בהתאם לקונטקסט החברתי, ולהפנמה חלשה של התנהגויות חברתיות, רגשיות ותקשורתיות.

הקושי השני בחשיבותו הינו הקושי לפרש הבעות פנים ושפת גוף. בקשר אינטימי בין אנשים קרובים 80% מהתקשורת אינה מילולית. חסך זה מקשה על יצירת קשר זוגי אינטימי מספק. בנוסף, בעלי AS מפרשים את מה שנאמר להם באופן מילולי ולא מבינים רמזים, ניבי לשון או דו-משמעויות. קשיים אלה גורמים לאי-הבנות, כעסים ותסכול.

מאפיין נוסף של תסמונת אספרגר, הוא

התמקדות בנושא עניין מרכזי שהם עסוקים וממוקדים בו באינטנסיביות לא נורמטיבית. תחומי העניין בדרך כלל קשורים למדעים מדויקים. במקרים רבים הם מתעניינים גם בנושאים שנראים לרוב האוכלוסייה מאוד משעממים או משונים: צבים, מכסחות דשא, לוחות זמנים של רכבות ועוד. הם עלולים לדבר ללא הפסקה, בלי לתת לזולת אפשרות להתערב בשיחה ומבלי להבין רמזים שבני שיחם רוצים לפנות לעיסוקים אחרים. בנות זוג מספרות על הסבל הרב מהנאומים הארוכים של בעליהן.

עוד מאפיין שמקשה על מערכת יחסים זוגית תקינה, הוא רגישות תחושתית יתרה. בעלי AS עלולים להיות רגישים, בין היתר, לרעשים, לאור, לריחות, למגע ולמרקמים ספציפיים. הם עלולים לדרוש שקט מוחלט בבית, להעדיף לצאת בלילה כדי להימנע מחשיפה לאור, לסבול את המרקם של מספר מאכלים בלבד, ולהירתע ממגע פיזי. חיבוק לא מהווה עבורם בהכרח דבר תומך ומרגיע. כתוצאה מכל הקשיים האלה, עלולים להתפתח אצלם דימוי עצמי נמוך, רמה גבוהה של חרדה ושל דיכאון, קושי לווסת כעסים, הישגים נמוכים ובדידות חברתית. רמת חרדה גבוהה זו מובילה להתנהגויות כפייתיות שעלולות להטעות מומחים במחשבה שמדובר בהפרעה טורדנית כפייתית, בזמן שהאדם סובל מתסמונת אספרגר.

בגיל מבוגר, רוב בעלי התסמונת כבר למדו דרכים לעקוף את קשייהם או סיגלו לעצמם התנהגויות נרכשות כדרכי התמודדות. עם הזמן התסמינים של התסמונת דועכים והאבחנה יותר קשה. חוקרים המציאו את המושג "תימונה לכל החיים" כדי לתאר אדם עם תסמונת אספרגר שכבר לא עונה על הקריטריונים של ה- DSM אבל עדיין מראה התנהגויות לא לגמרי נורמטיביות. ככל שאנשים מתבגרים הם מצליחים להסוות את קשייהם החברתיים לעמיתיהם ומכריהם. יחד עם זאת, בני המשפחה, ובמיוחד בני הזוג, נשארים ערים לקשייהם לבעיות החברתיות. מצב זה מקשה על אנשי מקצוע לזהות את התסמונת וגורם שבנות הזוג של אנשים עם AS

מרגישות שלא מאמינים להן כשהן מתארות את מצוקתן.

המחקרים מראים שדרושים שלושה תנאים להצלחת זוגיות עם תסמונת אספרגר:

התנאי הראשון והמכריע הוא ששני בני הזוג צריכים לקבל את האבחנה של התסמונת, ובלעדיה יהיה כמעט בלתי אפשרי לשפר את הקשר הזוגי ואיכות החיים של בני הזוג. כל המומחים ממליצים לזוגות ללמוד ככל האפשר על מאפייני התסמונת מכל המקורות הקיימים. מחקרים מעידים כי מודעות והשלמה עם האבחנה משפיעות על הרווחה של המשפחה כולה.

התנאי השני הוא מוטיבציה אצל שני בני הזוג לשינוי וללמידה כמו בכל ייעוץ זוגי רגיל.

התנאי השלישי הוא נגישות לייעוץ זוגי המותאם לפרופיל היכולות של בן הזוג עם התסמונת והרצון לקבל וליישם עצות ממומחים בתסמונת אספרגר, מספרות מקצועית ומקצועות תמיכה.

נסיים עם ציטוט מדברי מקסין אסטון, מומחית עולמית לטיפול בזוגות עם תסמונת אספרגר: "75% מהזוגות שהייתי בקשר איתם היו כבר בתקופה כלשהיא בייעוץ זוגי. חלק מהם חזרו לטיפול בכמה הזדמנויות... לצערם. עבור רוב הזוגות הייעוץ לא עזר ו-60% מהם יצאו מהייעוץ עם הרגשה של חוסר שביעות רצון מוחלטת. חלק מהם יצאו מהטיפוליים במצב יותר גרוע ממה שהיה לפני".

מדברים אלה ניתן להבין את החשיבות להכיר את תסמונת אספרגר, את השלכותיה על זוגיות ואת הצורך בשיטות המיוחדות לייעוץ זוגי מיוחד זה.

מקורות

Aston, M. (2001). The other Half of Asperger Syndrome. A Guide to Live in an Intimate Relationship with a Partner who has Asperger Syndrome. The National Autistic Society. London

Aston, M. (2003). Aspergers in Love. Couple Relationships and Family Affairs. Jessica Kingsley Publishers. London and Philadelphia

Attwood, T. (2007). The Complete Guide to Asperger's Syndrome. Jessica Kingsley Publishers. London and Philadelphia

העצמה אישית

מאמנים אישיים וקבוצתיים-coaching

בשיתוף היחידה להשתלמות והדרכה, ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת בר אילן הכשרה מקצועית ומעשית לאימון אישי וקבוצתי בתכנית הכוללת סגון כלים חווייתיים, קוגניטיביים התנהגותיים ורגשיים.

התכנית בנויה לפי הקריטריונים של לשכת המאמנים.

NLP ניתוב לשוני פזילוגי ודמיון מודרך

בשיתוף המכללה ל NLP ודמיון מודרך. קורס העשרה ייחודי ומרתק המיועד לכל המעוניינים להבין ולשנות דרכי התנהגות וחשיבה ולסגל לעצמם כלי טיפולי אפקטיבי ומאתגר. הקורס מעניק הסמכה בינלאומית ל practitioner NLP

ASK ABOUT OUR ENGLISH COURSES || 02-6321606

לפרטים: 02-6321613
WWW.YNR.ORG.IL

סניף יגרי ירושלים: רחוב בית הדפוס 30, גב"ש | סניף יגרי בני ברק: רחוב ברוך הירש 14
 סלפון: 02-6321600, מוקד: 02-6321600-65, 1700-5000-65 | סלפון: 03-7160130, מוקד: 03-7160211
 דוא"ל: igud@ynr.org.il | דוא"ל: machoni@ynr.org.il

תוכן הילוסים בפינוק הוועדה הרוחנית של בית הדין 'שערי הלכה ומשפט'.
 *לחלופי המרכז קיימת אפשרות להשלמת לימודים לתואר אקדמי ע"י אוניברסיטאות בין לאומיות מוכרות.

בשורות הבאות יוצגו מספר סיפורים המשמשים כעין הוכחות לחשיבות ולמחויבות המוטלת על כל אדם ואדם ליצור רגעים חיוביים אצל זולתו, בעיקר אצל ילדיו, תלמידיו וקרובי משפחתו. **ראו מה רגעים כאלה יכולים לעשות.**

הרב חיים ולדר

רונית מילר, יועצת אישית חוגית ומנחת סדנאות לחשיבה הכרתית mronit@etrog.net.il

בחרבי מכולם, נתנה לי כוח שאין לשער. כמו כן, לי זה נראה כאילו כל האנשים והילדים שהיו שם הצטרפו לבוא עולם והחליטו לתת לי את הפרס. בחרו בי מכלם.

הרגע הזה נתן לי כל כך הרבה כוח, שהנה, לאחר שלושים שנה, אני זוכר אותו כאילו התרחש אתמול."

תשומת לב: יש לי משפחה גדולה.

אחד מקרובי משפחתי היה נהוג בכל כינוס משפחתי להעניק לכל אחד מילדי המשפחה מטבע. חצי שקל, שקל או חמשה שקלים (לפי הגיל). אינני חושב שזה הכסף, כמו הידיעה שיש מישהו שחושב עלינו, הילדים הקטנים שמתרוצצים ורק מפריעים לכולם. הנה, מישהו זוכר אותנו ונותן לנו תשומת לב קטנה, בינונית או גדולה.

"דרכו גם ידענו מתי אנחנו גדלים (כי הסכום עלה ככל שגדלנו). אני חושב שבאמצעות הרגעים הללו הוא גם למד להכיר אותנו בשם שלנו (מבצע מסובך, בהתחשב במשפחה הגדולה שיש לנו). בקיצור, המטבעות הקטנים הללו היו שווים משקלם בזהב מבחינת היחס שנלווה אליהם, ובעצם מעשה הנתינה."

מתנת לב

התועלת שבכתיבת קטעים אישיים אלו היא בעיקר בהפנמת המסר, שמעשה קטן, חיובי, של נתינה מכל סוג, יכול ללוות אדם למשך כל חייו.

לו בני האדם היו מודעים לחשיבות המחוות הקטנות והגדולות הללו, חזקה עליהם שהיו משוטטים ומחפשים כיצד לתת ולהעניק לבני זוגם, לילדיהם, לבני משפחתם ולחבריהם, כי לתת מתנה זה משהו נעים וחוויתי בעיקר לנותן. לתת מתנה מתוך הלב, זה גם חוויתי וגם אינו מחסר ממון. ועוד משהו, מתנה מהלב - לא ניתן לאבד.

פתחתי את הנייר הראשון, ובתוכו התגלתה מכונית זעירה. מכונית משחק, ולאחר מכן עוד מכונית ועוד אחת. בדמיון שלי, היו שם לפחות חמישים מכוניות, אף שבמחשבה מפוכחת היום, לא היו שם לא יותר מ-12.

קשה לי להיזכר ברגעים גדולים יותר של אושר בילדותי.

אני חושב שלא היו אלה המכוניות (שכמותן ניתן להשיג בעשרים אג), הייתה זו המחשבה לקנות לי כל כך הרבה הפתעות, לעטוף אותן אחת אחת ולערוך את כל הטקס הזה."

מינוי: "אני זוכרת בעיקר את היום שבו התבשרתי שרוצים למנות אותי למדריכה בארגון 'בתי'. הייתי נערה שלא אחזה מעצמה, וגם בעיני עצמי לא הייתי אחת שראויה לחיקוי. הרגע שבו האחריות הודיעה לי כי בחרו בי ובעוד אחת מבנות כיתתי, היה לדעתי רגע משמעותי בחיי, כי התפקיד חייב אותי להיות מי שעדיין לא הייתי אז. התחזקתי מאד ביראת שמים ובצניעות, והפכתי למודל לילדות אחרות. היום, כמורה וכאשת אברך, אני חושבת שהרגע הזה בנה אותי וגם את הבית שבניתי."

זכייה: "אני רוצה לספר לך על רגע מיוחד שאולי אצל אחרים לא יובן טוב. היה זה בפורים. בית הספר ארגן שוק פורים עם דוכנים והצגות. מה שמשך את כולם היה הגרלה גדולה שהפרס הראשון היה ש"ס. הם עשו 'טראסק' מהש"ס, צילמו אותו ופרסמו בענק עד שכל ילד רצה לזכות בו.

לקראת סיום ה'שוק' התקיימה הגרלה על פרסים קטנים ולאחר מכן על הפרס הגדול.

אני זכיתי בש"ס.

הרגעה הזו זכרתי כל חיי. לכאורה, לא אדם נתן לי זאת, אלא משמים, אך אולי דווקא העובדה שהקב"ה

סליחה: "הזיכרון הכי בולט שלי", רשם לי מישהו מאזור המרכז, בעקבות סיפור שסיפרתי על בקשת סליחה, "שפעם אחת הואשמתני על ידי אחד המחנכים שלי באיזשהו תעלול. הוא צעק עלי והוכיח אותי לעיני כל. ביום שלאחר מכן התברר לו, שכלל לא הייתי אשם. הוא ביקש מכולם לסגור את ספרי הלימוד, כל הכיתה השתתקה כי כולם הבינו שהוא הולך לומר משהו חשוב. ואז הוא פשוט ביקש ממני סליחה.

זו לא הייתה סתם סליחה. הוא הסביר איזו טעות הוא עשה, וכמה כאב לו הלב עלי, וכמה הוא מאשים את עצמו, וכעת הוא בא לפני כולם ומבקש את סליחתי ומאד רוצה שאמחל לו.

אין לי מושג מדוע, אבל ברור לי שהסליחה הזו השפיעה עלי. במשך החיים אני לא זוכר שום אירוע אחר שהעניק לי כוחות יותר מזה. כיום אני מבין, שהיה בסליחה הזו משום מתן כבוד לי ולאישיותי, דבר שכל ילד זקוק לו; שהיא נתנה לי אמון בסיסי בבני אדם, ותחושה שאיש אינו מחפש לפגוע בי בכוונה.

מיד כשקראתי את סיפורך נזכרתי בסיפור הזה, ודמעות עלו בעיניי. אני חושב שהמחנך הזה לא רק תיקן לי את העוולה הקטנה, אלא גרם לי לשמוח בה, כי בזכותה קיבלתי ממנו את הרגעים הללו, שנתנו לי כל כך הרבה חשיבות וכוח למשך כל חיי."

מתנה: "נזכרתי ברגע שמשום מה נשאר בזיכרוני יותר מרגעים אחרים", כתב מישהו מהדרום, "הייתי בן שבע או שמונה, ויום אחד הגעתי הביתה ועשו לי 'הפתעת יום הולדת'. כל האחים והאחיות היו מסביבי והגישו לי מתנה.

הייתה זו שקית עם כל מיני עצמים עטופים בנייר. כלומר, זו הייתה מתנה המורכבת ממספר מתנות.

פרטית בלימודים או חונך מלווה וכדומה, ובמקביל מבט אוהב הרואה את היופי שבילד ללא תנאי, וכל זאת מבלי לוותר על הפעלת סמכות הורית. התייחסות זו טוביל לתחושת ביטחון עצמי בקרב הילד וחוויה שהוא שלם, רצוי ואהוב ולבניית מערכת אמון בהורים כמובילים מהלכים שנכונים לו.

שאלת ה'למה'

אנו חיים בחברה השואפת למצליחנות וממוקדת בהשגת תוצאות מהירות. מציאות זו גורמת להורים המנסים לסייע לילד לצפות לשינוי מהיר ומיידי. במקום לאפשר תהליך הדרגתי ויציב שמביא בחשבון עליות וירידות כחלק מתהליך השינוי, הורים רבים פונים לאפיק ביקורתי. השאלה "למה?" מנציחה מצב מאשים: "למה את לא מבינה שצריך להתפשר בחיים?", "למה אתה לא לוקח את עצמך בידים?", "למה היא כל כך רגישה?" ו"למה הוא מסתגר בחדר...?"

בסיס של דיאלוג אמיתי מבוסס על הקשבה שמחליף את ה"למה" ב"איך" - "איך אפשר לעזור לך?", "מה יקל עליך לפעול אחרת?" וכדומה. שיחה כנה המגיעה ממקום לא שיפוטי וביקורתי אלא ממקום המעוניין להבין ולסייע, יכולה להפית ולגלות שנדרש מעט מאד בכדי לעשות תפנית לכיוון הרצוי.

אדם שממצה את יכולותיו ושלם עם מי שהוא, יהיה מסוגל למצוא בקרב את הכוחות לפעול למזער את המגבלה, להפוך אותה לשולית ואפילו להיעזר בה כמדרגה למינוף עצמי. הקושי שאדם חווה בילדותו יכול להפוך למנוף לבניה עצמית שלא היה מגיע אליה ללא הקושי. עלינו הסובבים, ההורים והאחים לזכור שביכולתנו לתמוך ולעזור וזוהי גם חובתנו.

לנוע בין רגשות של דחייה, רתיעה, בקורת, כעס והתרחקות ועד תגובות בוגרות יותר של הזדהות, הבנה, קבלת השונה ורצון לסייע. התייחסות ההורים והסביבה הקרובה גולשת לעיתים לקצוות ומונעת פעולות אפקטיביות לאיזון המצב. מחד המשפחה מגוננת על הילד ועוטפת אותו באהבה, זאת כחלק מסימפטום הכחשה, שמחליש את רצונו לפעול למען עצמו ומשאירים אותו פאסיבי. לחלופין יכולה המשפחה להגיב בהאשמה, ניכור ודחייה שמערערים את בטחונו וגורמים ללחץ נפשי שמעמיק בקרבו את התחושה שהוא מאכזב. כך נוצרת סביב דמותו סטיגמה שמנציחה את מצבו. הוא מרגיש לא מובן וכבול במסלול ללא מוצא. במקרים מסוימים מתנהל מאבק כוחות סמוי בין הילד להוריו, ולעיתים התנהגות ה'ילד הבעייתי' רק מחצינה בעיה אחרת במשפחה שבאה לביטוי דרך התנהגותו שקוראת לטפל בשורש. חשוב להכיר בעובדה שקיימת בעיה, ובמידת הצורך לפנות להתייעצות מקצועית או חברית, שתוביל לקו פעולה מאוחד שיכלול את כל בני הבית לתמיכה בילד מתוך הכרה ביכולותיו, תוך הענקת תחושת ביטחון שהמסגרת המשפחתית תומכת ומשתתפת איתו.

דימוי עצמי כבסיס לצמיחה נכונה

להורים חלק מהותי וחשוב ביצירת הזהות העצמית של הילד שתלווה אותו לחייו הבוגרים. למעשה מה שבונה אצל הילד דימוי עצמי חיובי זו הקבלה ללא תנאי של הוריו בשילוב המערכות החינוכיות שביכולתם לזהות את הפן הייחודי שבו ולשקף לו אותו. התייחסות ההורים חייבת להיות דואלית: מחד לחפש דרכים לשפר ולתקן בדרכים מגוונות כגון ריפוי בעיסוק, דיאטה, פיזיותרפיה, עזרה

כאשר אחד מבני המשפחה שונה באופן חריג וסובל מנכות, היפר אקטיביות, מחלה קשה או ירידה מהדרך, הסביבה ובוודאי גם בני המשפחה אינם יכולים להתעלם. המערכת כולה מגויסת למצוא מענה ודרכי התמודדות. לעומת זאת, כאשר השונות של ילד בין אחיו נתפסת כנורמטיבית ואין לה הגדרה ברורה כבעיה, קורה לא אחת שהנושא אינו מדובר והופך לסמוי.

דוגמאות כגון נערה שמתעכבת בשידוכים לעומת אחיה ואחיותיה שהשתדכו בקלות, ילד שהוא השמן בין חבריו הדקיקים, הילדה 'שלא אוכלת' או זו שמסרבת להיגמל כאחיה, הנער ה'עצלן' שלא אוהב לעזור, הן דוגמאות מעטות מתוך מגוון מורכבויות משפחתיות שלא תמיד מקבלות את המענה הנדרש.

דוגמאות אלה מאופיינות בכך שהן נתפסות כתלויות ברצון של הילדים, ושהשינוי המיוחל יגיע רק אם הם בעצמם יחליטו להשתנות וייקחו את עצמם בידים. מסיבה זו הורים ומחנכים רבים נוטים שלא לסייע באופן הראוי והדרוש ומטילים את האחריות כולה על הילד. נטיה זו גורמת, בדרך כלל, לתסכול אצל הילד שמרגיש כי משהו שונה בו אך אף אחד לא באמת מבין אותו ומנסה לסייע לו. אנשים שמאובחנים בבגרותם כבעלי מגבלה מסוימת שמנעה מהם בילדותם לעמוד בסטנדרטים שציפו מהם חשים הקלה גדולה בכך שיש 'הוכחה' לכך שלא הכל היה תלוי רק בהם.

הקשר המשפחתי

שונות מעוררת תגובה פנימית בלב הסובבים. המנעד הרגשי רחב ומגוון ומשתנה בהתאם לגיל, השקפת עולם, חינוך ובשלות נפשית. התחושות יכולות

חברי איגוד י.נ.ר. יעצי נישואין רבניים בישראל (ע"ר)

רשימת חברים חלקית-ירושלים והצפון. את הרשימה המלאה ניתן לראות באתר: www.ynr.org.il ובעלוני "כלים שלובים" הבאים.

אזור 02 - ירושלים

אברהם רותי

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות | מגשרת
ד.ג. מזרח בנימין ת.ד. 5, בית אל
052-8630065
ruthy@global-report.com

אהרוני בנימין

טוען רבני | מגשר
מגשר/ת משפחתית
טוענים רבניים
בורר
ת.ד. 6828, ירושלים
050-7739675
beny6126@zahav.net.il

אוברלנדר משה יוסף, M.A.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה הורים
פסיכותרפיסטים
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
דובר שלום 13 קריית בעלז ירושלים
052-5371903 | 052-7611166
habait.vehanefesh@gmail.com

אופק אלה

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה הורים
מנחה נישואין ומשפחה
נחל נחשון 5/11, בית שמש
054-6455841 | 02-9926466
ellaofek4@gmail.com

אזולאי רוחמה M.A.

מנחה נישואין ומשפחה
יאר שטרן 36 ת.ד. 18099 קרית ארבע
052-9963011 | 02-8854113

אלדר טלי שרה

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטית, מגשרת
נחום 10, ירושלים
050-7635816 | 08-9719570
tali189@bezeqint.net

אשר רוני, B.Ed.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
יעוץ/ת חינוכי
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
רח' יפו 217, ירושלים
050-5974300 | 02-9961912

הרב בהר דוד

מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
שערי תורה 18 בית וגן ירושלים
054-8420177 | 02-6426896

בוקצין מיכאל, M.A.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטים
מגשר
יעוץ/צת מיני/ת
ד.ג. לב השומרון, יצהר
054-2273970
mikebu@neto.net.il

בירנבוים אברהם

מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
שקד 215 ד.ג. מזרח בנימין, מעלה מכמשר
050-6375145 | 02-6522618
avbirenboim@gmail.com

בלומברג אסתר

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
עוזיה 18, ירושלים
050-5657218 | 02-5662277
bar-mutav@013net.net

בלך שלמה יהודה

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מדריך חתנים
המגיד ממעזריטש 45/22, ביתר עילית

בן נתן נעמי

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטית סופר וזירת
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
גבעת שאול 17 כניסה ד', ירושלים
052-7456815 | 02-6513778
nbennatan@gmail.com

בן שטרית שמואל

מנחה נישואין ומשפחה
מגשר
חיי טייב 14/5 הר נוף, ירושלים
050-8759664 | 02-6523875
bens652@gmail.com

בניטה ציון

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מדריך חתנים
האלה 5, מעלה אדומים
052-8349055 | 02-5901148
r94@zahav.net.il

ברונר אורי

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
גת 25 ב. ירושלים
050-8750737 | uribroner@gmail.com

ברקוביץ זיו

טוענים רבניים
קהילות יעקב 9, פתח תקוה
050-6925410 | 03-9098765
bzil2@nana10.co.il

גוטפריד אסתר

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מנחת יצחק 16/17, ירושלים
052-7128833 | 02-6235210

גולדשטיין יוסף

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטית
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
ת.ד. 41126 רחוב אבינדב 18, ירושלים
054-8445551 | 02-5400945
yosef.goldshtein@gmail.com

הרב גולדשמיד יצחק, M.A.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטים
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מדריך חתנים
בית וגן 115, ירושלים
052-7630830 | 02-6419347
goldc@neto.net.il

ד"ר גלאס יהונתן

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מגשר | מטפל משפחתי
מגשר/ת משפחתית
בורר
גירושין בשיתוף פעולה
ת.ד. 71150, ירושלים
054-5985906
glassmediation@gmail.com

הוך שלמה

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מדריך חתנים
קוטלר 9 ג', גבעת שאול, ירושלים
054-8422672 | 02-6512672
shlomorh@neto.net.il

גלבויע רותי

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
קרית ארבע 306/28,
057-7251410 | 02-9963195

גלטר אמיר, B.ed.

מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מאמן אישי
התמכרויות
הרקפת 15, עלי
052-8209368 | 02-9409852
glater@neto.net.il

גליקסבורג אפרים

מגשר
טוענים רבניים
בורר
שלום סיוון 8, ירושלים
057-3120780 | 02-5710780
ephraim1@014.net.il

גרשי רוחמה

מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מגשרת
רמות פולין 3/53, ירושלים
050-4142702

דה לימור

מנחה קבוצות
מגשרת
מאמנת אישי ומשפחתי
בן גבריאל 7/6 ארנונה, ירושלים
052-3753836 | 02-6723294
limorlimordd@gmail.com

דומנוביץ משה

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מדריך חתנים
בית וגן 71/2 נוה יעקב, ירושלים
050-6208298 | 02-5853535
moshedom@gmail.com

הוך שלמה

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מדריך חתנים
קוטלר 9 ג', גבעת שאול, ירושלים
054-8422672 | 02-6512672
shlomorh@neto.net.il

הירש שי

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מדריך חתנים
3,118/1, טלמון
052-8836373 | 02-9934090
shayhrs@gmail.com

ולד אברהם

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מאמן אישי ומשפחתי
יצחק 7/12 ת.ד. 363, טלז סטון
052-5337066 | 02-8013838
avrahamchaim613@gmail.com

ולך אלעזר

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
ברכת אברהם 24/6, רמת שלמה
ירושלים
054-8418686 | 02-5871329
etwallach@gmail.com

ורס מזל, B.A.

מנחה הורים
פסיכותרפיסטים
מגשרת
מאמנת אישית ומשפחתית
דרך הנוף 195/1 ת.ד. 75, בית חרוון
052-2275365 | 02-5367167

ושדי אילה, B.A.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטים
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מגשרת
מגיני הגוש 110, אלון שבות
050-6845856 | 02-9932353

טאובר יצחק

מנחה נישואין ומשפחה
קדימה 15 רמות א, ירושלים
054-4443005 | 02-6428068
izikt3@gmail.com

יעקובי ציפורה

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטית
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מאמנת אישית ומשפחתית
אלקנה 12 א, ירושלים
054-8448452, 02-5003570
zipora@kikartravel.co.il

יצחק נהוראי אסף

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטית
משטרת הישובים 1, פסגת זאב, ירושלים
054-4725544 | 02-5838789
asafmailbox@yahoo.com

ירושלמי נורית

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה הורים | מנחה קבוצות
ספיר 3, הר שמואל, גבעת זאב
050-4134456 | 02-5823156
nurityr@gmail.com

ישראל אברהם

יעוץ/ת חינוכי
מגשר | מגשר/ת משפחתית
אגסי 32/5, הר נוף, ירושלים
050-6747513 | 02-6524057
yisraelav@gmail.com

כהן אסתר

מגשרת
מגשרת משפחתית
מאמנת אישית ומשפחתית
בן איש חי 27/5, בית שמש
054-5996124 | 02-9991128
ester8281@gmail.com

כהן בת שבע

מנחה הורים | מנחה קבוצות
הלשם 2 הר שמואל, גבעת זאב
ירושלים
050-4485091 | 02-5714140
bat7.cohen@gmail.com

כהן ורה חנה, B.A.

מנחה נישואין ומשפחה
מושב בית מאיר 57, בית מאיר
054-5703442 | 02-5343250
cohen.vera@gmail.com

לודמיר אברהם B.ED.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
יעוץ/ת חינוכי
פסיכותרפיסטית
מנחה נישואין ומשפחה
מאמן אישי ומשפחתי
שרי ישראל 6א, ירושלים
057-3108007 | 02-5370041
ludmir@enativ.com

הרב מועלם שמואל

מנחה נישואין ומשפחה
מירסקי 19, ירושלים
050-4119359 | 02-5868469
muallem@arachim.org

מורדוף אהוד

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות | יעוץ בשיטת אימאגו
מאמן אישי ומשפחתי | מדריך חתנים
חי טייב 13/4 הר נוף, ירושלים
052-2871679 | 02-6519138
ehudm@netvision.net.il

מזרחי יסכה

מגשרת | מגשרת משפחתית
טוענת רבנית
מצפה נבו 31/3, מעלה אדומים
050-7454247 | 02-5356693
yiska80@walla.co.il

מייזלס אתי

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
יעוץ/ת חינוכי
זית שמן 25/10, אפרת
050-7434179 | 02-9932417
etimei@gmail.com

מנדלבאום משה, B.A.

מנחה נישואין ומשפחה
ד.ג. מזרח בנימין, פסגות
054-5449156, 02-9975574
info@m-m-sh.com

מנלה רבקה, B.A.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטית
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
הקבלן 63 הר נוף, ירושלים
057-3118779 | 02-6514978

מרצי רחל

מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
האלה 11 א', מעלה אדומים
052-6688486 | 077-5324252
rachela01@gmail.com

מרקוביץ בנימין

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מגשר
ד.ג. מזרח בנימין, כוכב יעקב
050-8801275 | 02-9975638
binrim@hotmail.com

מרקוביץ שלום

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
יעוץ/ת חינוכי
פסיכותרפיסטים
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות | מגשר
יעוץ/צת מיני/ת
תפוח 1, לוד
052-6071596
shalommarko@gmail.com

משען אליהו

מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות | מגשר
רבקה 5/8 א' בקעה, ירושלים
052-8153838 | 02-6242428
shiduchim@bne-kincha.co.il

נחום טל

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסטית
מנחה נישואין ומשפחה
שמואל לופו 10 תלפיות, ירושלים
054-8119588 | talnahum@013.net

הרב ניר חגי, M.A.

יעוץ/ת נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מגשר | גרושין בשיתוף פעולה
פסיכותרפיסט

סופרוויזר

יעוץ בשיטת אימאגו
הרב אריה בינה 17/13 הר חומה, ירושלים
052-8622339 | 02-5355205
hagaynir1@gmail.com

סודאי יובל

יעוץ נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
ר' טרפון 5/5, בית שמש
052-7682251 | 02-9916153

סינגר עדנה

מגשרת
מגשרת משפחתית
טוענת רבנית
ד.ג. ערבות הירדן ת.ד. 161, מצפה יריחו
050-9651893 | 02-5353154
edna_singer@walla.co.il

עמדי גדי

יעוץ/ת חינוכי
מנחה נישואין ומשפחה
פסיכותרפיסט
ברואיר 5/1 בית וגן, ירושלים
050-4119310 | 02-6437466

פאטשינו זאב

יעוץ נישואין ומשפחה
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
מאמן אישי ומשפחת
מגשר משפחתית
ריבל 8 דירה 2, בית שמש
052-3115031 | 02-9920568
tovli2@zahav.net.il

פיליפ אורית, B.A.

יעצת נישואין ומשפחה
מנחת הורים
פסיכותרפיסטית
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
נחל ערוגות 7א, רמת בית שמש
052-2793896 | 02-9952326
hlkt@012.net.il

פינטור רוני, M.A.

יעצת נישואין ומשפחה
מנחת הורים
פסיכותרפיסטית
מנחה נישואין ומשפחה
מנחה קבוצות
יעצת בשיטת אימאגו
הבעל שם טוב 1 ת.ד. 33, קרית יערים
054-4794648 | 02-5341577
doobal@doobal.com

השיבנו

שמירה וחיזוק מערכת היחסים הזוגית כשאחד מבני הזוג חוזר בתשובה

אריה אשד M.A., רכז התכנית להכשרת מנחי הורים, יועץ חינוכי ומטפל זוגי 054-4533450

חזרה בתשובה היא תהליך עוצמתי של שינוי בחיי האדם. יועצי איגוד י.ג.ר, כשומרי תורה ומצוות, רואים את התהליך כחיובי וחשוב, אך יחד עם זאת כאשר התהליך נעשה בצורה לא מבוקרת, הוא עלול לגרום גם לסכנות לזוגיות ולהורות. המאמר יסקור מספר דרכים שייסעו לבני הזוג לעבור את התהליך באופן שיעצים לא רק את שמירת המצוות של בן הזוג החוזר בתשובה, אלא גם את הזוגיות, ההורות והחוויה המשפחתית בכללה. להקלה על הכתיבה, המאמר יתייחס לכל אורכו למקרה שבו הבעל חזר בתשובה, אך הדברים נכונים גם במקרה ההפוך.

מי שמתבונן במחקרים על חזרה בתשובה של אחד מבני הזוג, עשוי לקבל את הרושם המוטעה שמדובר בתהליך הרסני כלפי הקשר הזוגי. לא פעם מבליטים את הקשיים של האישה, שנשארה בדרכה החילונית, שעומדת מופתעת אל מול השינוי המתרחש בביתה, ואינה יודעת כיצד להגיב אליו. במקרים רבים, הדבר מוביל אף לפירוק התא המשפחתי.

האם זה חייב להיות כך?

התשובה החד משמעית העולה מהניסיון הטיפולי היא - בוודאי שלא. חזרה בתשובה היא תהליך של התקדמות רוחנית, וככזו היא יכולה וצריכה להוות זרז להתקדמות גם במישור המשפחתי והזוגי. הסיבה לכך שזוגות מתקשים לעמוד בשינוי בצורה טובה, אינה עצם החזרה בתשובה, אלא היעדרם של יידע בתחום והדרכה מתאימה.

השינוי יוצר אתגר למשפחה. כל שינוי מהמצב הקבוע במשפחה, מחייב את המשפחה להתארגנות מחודשת, ופתיחת 'החזרה המשפחתית' הלא כתוב, ולכן ביחד עם ההזדמנות הגדולה להתקדמות וצמיחה, עשוי השינוי לכלול גם סכנה ליציבות המשפחתית.

אבל, כשמדובר בחזרה בתשובה, יש מספר גורמים חשובים שיכולים לסייע לעבור את התהליך בצורה הטובה ביותר, ואף לצמוח ולהתעצם מתוכו.

« רצון להתקדמות רוחנית ומוסרית: » ראשית, יש לזכור שהחוזר בתשובה פועל מתוך רצון להתקדם מבחינה רוחנית ומוסרית. הוא מוכן להקריב הרבה מאוד, כדי לחיות באופן התואם את הערכים שהוא פוגש בתורה, וממילא, כאשר יילמד על החשיבות שמייחסת התורה לחיי המשפחה ושלום הבית, יש להניח שהדבר יניע אותו להשקעה רבה להטבת הקשר הזוגי והאיכות ההורית.

« ערכים משותפים: » יש לזכור גם שיחד עם השינוי, ישנם ערכים משותפים רבים שנותרו. מה שהביא את בן הזוג להחלטה לחזור בתשובה, הינו בדרך כלל ערכים, שיתכן שעד החזרה בתשובה, היו משותפים גם עם בן הזוג שאינו מקיים תורה ומצוות. ההחלטה לחזור בתשובה, אינה מבטלת את הערכים המשותפים, וחשוב לזכור זאת, על מנת לצמצם את התחושה שבן הזוג נהפך פתאום לאדם אחר. הערכים המשותפים יכולים להיות בסיס להמשך הזוגיות מתוך אהבה וכבוד זה לזה.

« נכונות להדרכה: » נקודה חשובה נוספת היא שהחוזר בתשובה פתוח להדרכה במקרים שהיא נדרשת. הניסיון מעיד כי גברים רבים נרתעים מהדרכה של גורם חינוכי לגבי חיייהם הפרטיים, הזוגיים והמשפחתיים, ובמקרים לא מעטים הדבר מונע אפשרות לעזור לזוג לפתח את מיומנויות התקשורת הן בקשר ביניהם, והן בקשר שלהם עם הילדים. לעומת זאת, החוזר בתשובה פתוח בדרך כלל להדרכה חינוכית, ולכן יש עם מי לדבר. לא פעם ניתן לראות נשים של חוזרים בתשובה, שהעלו את חיי הנישואים שלהם על מסלול של התקדמות, לאחר ששוחחו באופן כמעט בלתי הפיך.

« הילדים: » עניין נוסף שחשוב מאוד לשים לב אליו הוא התהליך העובר על הילדים. במקרים רבים הילדים מביטים בתהליך,

ומתקשים לעכל אותו. היציבות של ההורים היא בסיס חשוב להתפתחותם של הילדים, והשינוי שקורה בבית עלול לעורר בהם חששות לא מעטים. במקרה שהאב החוזר בתשובה מנסה לשנות גם את מוסדות החינוך של הילדים, ללא תהליך מקדים, הבלבול עשוי לגדול. ילדים זקוקים להורים כדמויות להזדהות, וכאן לפתע כל אחד מההורים מסמל דרך חיים אחרת, והם מתקשים למצוא את עצמם בין הקטבים הללו. יש חשיבות רבה לשוחח עם הילדים בנעימות, ולא ליצור לחץ חזק מידי לשינוי.

« הבדלה בין סוגיות עקרוניות לאלה שאינן עקרוניות: » כדאי לשבת ולחשוב ביחד, ולהפריד בין הסוגיות העקרוניות, שבהן יש הכרח להגיע להחלטות, ובין הסוגיות שאינן עקרוניות, ובהן ניתן להגיע לפשרות. לדוגמה: תחום טהרת המשפחה ושמירת הכשרות במטבח, הם שני תחומים שהחוזר בתשובה אינו יכול להתפשר בהם, משום שבלי הקפדה עליהם הוא לא יוכל לחיות חיים משפחתיים סבירים. אבל, השאלה האם בת הזוג תשמור שבת בבית, ואפילו השאלה מחוץ לוויכוח, ולהשתדל לאפשר לכל אחד מהם לבחור באופן טבעי בין הדרכים שמייצגים ההורים. ניסיון לעורר לחץ חינוכי עלול לפעול כבומרנג ולעורר התנגדות רבה.

« גישה של פתרון בעיות: » בתחום הקשר הזוגי, יש לאמץ גישה של פתרון בעיות, ולא רק אבל על עצם קיומן. זוגות רבים נתקעים בכעס על בן הזוג שעשה את השינוי, ובמתחים שמתעוררים. אך אינם עושים דבר על מנת להגיע לפתרון מוצלח של המחלוקת. על מנת שלא להישאר במצב התקוע, חשוב מאוד להשתמש במנגנוני פתרון הקונפליקטים שנוצרו עד כה, בעילות, מתוך כבוד הדדי והתחשבות. במידה ולא נוצרו עד כה מנגנונים יעילים לפתרון קונפליקטים, יש לבנותם כעת. ניתן לעשות זאת על ידי קריאת ספרים בנושא, ובמידת הצורך אף פניה להדרכה של מטפל זוגי.

« כבוד הדדי והימנעות מכפייה: » חשוב מאוד לחדד את הכבוד ההדדי בין בני הזוג, ולהימנע מניסיון לכפות אחד על השני את גישתו. היציבות של ההורים היא בסיס חשוב להתפתחותם של הילדים, והשינוי שקורה בבית עלול לעורר בהם חששות לא מעטים. במקרה שהאב החוזר בתשובה מנסה לשנות גם את מוסדות החינוך של הילדים, ללא תהליך מקדים, הבלבול עשוי לגדול. ילדים זקוקים להורים כדמויות להזדהות, וכאן לפתע כל אחד מההורים מסמל דרך חיים אחרת, והם מתקשים למצוא את עצמם בין הקטבים הללו. יש חשיבות רבה לשוחח עם הילדים בנעימות, ולא ליצור לחץ חזק מידי לשינוי.

« כבוד הדדי והימנעות מכפייה: » חשוב מאוד לחדד את הכבוד ההדדי בין בני הזוג, ולהימנע מניסיון לכפות אחד על השני את גישתו. היציבות של ההורים היא בסיס חשוב להתפתחותם של הילדים, והשינוי שקורה בבית, עלול לעורר בהם חששות לא מעטים. במקרה שהאב החוזר בתשובה מנסה לשנות גם את מוסדות החינוך של הילדים, ללא תהליך מקדים, הבלבול עשוי לגדול. ילדים זקוקים להורים כדמויות להזדהות, וכאן לפתע כל אחד מההורים מסמל דרך חיים אחרת, והם מתקשים למצוא את עצמם בין הקטבים הללו. יש חשיבות רבה לשוחח עם הילדים בנעימות, ולא ליצור לחץ חזק מידי לשינוי.

ומתקשים לעכל אותו. היציבות של ההורים היא בסיס חשוב להתפתחותם של הילדים, והשינוי שקורה בבית עלול לעורר בהם חששות לא מעטים. במקרה שהאב החוזר בתשובה מנסה לשנות גם את מוסדות החינוך של הילדים, ללא תהליך מקדים, הבלבול עשוי לגדול. ילדים זקוקים להורים כדמויות להזדהות, וכאן לפתע כל אחד מההורים מסמל דרך חיים אחרת, והם מתקשים למצוא את עצמם בין הקטבים הללו. יש חשיבות רבה לשוחח עם הילדים בנעימות, ולא ליצור לחץ חזק מידי לשינוי.

« הבדלה בין סוגיות עקרוניות לאלה שאינן עקרוניות: » כדאי לשבת ולחשוב ביחד, ולהפריד בין הסוגיות העקרוניות, שבהן יש הכרח להגיע להחלטות, ובין הסוגיות שאינן עקרוניות, ובהן ניתן להגיע לפשרות. לדוגמה: תחום טהרת המשפחה ושמירת הכשרות במטבח, הם שני תחומים שהחוזר בתשובה אינו יכול להתפשר בהם, משום שבלי הקפדה עליהם הוא לא יוכל לחיות חיים משפחתיים סבירים. אבל, השאלה האם בת הזוג תשמור שבת בבית, ואפילו השאלה מחוץ לוויכוח, ולהשתדל לאפשר לכל אחד מהם לבחור באופן טבעי בין הדרכים שמייצגים ההורים. ניסיון לעורר לחץ חינוכי עלול לפעול כבומרנג ולעורר התנגדות רבה.

« השקעה איכותית: » חשוב להיות מודעים לטלטלה שיוצר השינוי, מבורך ככל שיהיה, ולהשקיע זמני איכות רבים בבניין הקשר הזוגי. אנו ממליצים לזוגות שנמצאים בתהליך של חזרה בתשובה להשקיע לפחות פעם אחת בשבוע בשיחה זוגית ניוחה ויסודית, ועוד פעם נוספת בשבוע, בפעילות נחמדה ביחד, כגון ארוחת ערב משותפת או יציאה לבילוי משותף. זוגות שעובדים על הזוגיות בתקופת השינוי, ומדברים אחד עם השני באופן ענייני ובונה, מגיעים להסכמות, וממשיכים לחיות יחד באופן שחיהם הזוגיים, לא רק שאינם נפגעים, אלא מתעצמים ומתעשרים מהגוונים החדשים שנוצרו בבית, והיכולת לבנות הסכמה הדדית סביבם.

מרכז י.ג.ר.
לימודי נישואין ומשפחה

כלכלת המשפחה

תכנית להכשרת יועצים לכלכלת המשפחה

מנתוני סקרים מסתבר, כי בקרב משפחות רבות בישראל, קשיים כלכליים מהווים אחוז גבוה בסיבות לקונפליקטים בין בני זוג ואף עילות לגירושין.

הכשרת יועצים לכלכלת המשפחה (60 ש"ל) בשיתוף "תפנית" - ביה"ס למנהלים של האוניברסיטה הפתוחה ומכון רדליך - יועץ פיננסי למשפחה.

התכנית תאפשר לזוגות ומשפחות רבות להתנהל נכון מבחינה כלכלית, לקבל החלטות נכונות שישמרו על האיזון, ימנעו מצבי משבר וישפיעו לטובה על כלל המשפחה.

הקורס מיועד: לעוסקים בתחום הטיפולי, החינוכי והמשפחתי, מאמנים אישיים וקבוצתיים, מדריכי חתנים וכלות, בעלי עיסוקים משלימים ולכל מי שמתעניין בתחום וברצונו לרכוש מקצוע מאתגר ומספק.

לעומדים בדרישות התוכנית, תוענק תעודה מטעם "תפנית" - לימודי החוץ של האוניברסיטה הפתוחה בשיתוף מרכז י.ג.ר.

לפרטים והרשמה:
ynr.rivki@gmail.com | 02-6321613

סניף י.ג.ר. ירושלים | רחוב בית הדפוס 30, ג'ש"ג
טלפון: 02-6321600, מוקד: 02-1700-5000-65
טלפון: 03-7160211, פקס: 03-7160130
WWW.YNR.ORG.I.L | igud@ynr.org.il

*לתלמידי המרכז קיימת אפשרות להשלמת לימודים לתואר אקדמי ע"י אוניברסיטאות בין לאומיות מוכרות.

מחוייבות לשינוי

מאמר שני בסדרה

הרב שלום אביחי כהן M.A יועץ נישואין ומשפחה, מנחה הורים ופסיכותרפיסט, יו"ר הנהלת חברים איגוד י.נ.ר, מנהל מרכז "קשרים" ליעוץ.

"עד כמה אתם רוצים לעשות שינוי?"

"ברור שאנחנו רוצים, בשביל זה אנחנו כאן"

לרוב, זוגות אינם מבינים את פשרה של השאלה, הם הלא טרחו והגיעו לתהליך זוגי, ברור שהם רוצים לחולל שינוי. לעתים חולף זמן רב מרגע החלטת בני הזוג להתחיל תהליך כזה, עד שהם אוזרים אומץ וגגשים לקבל עזרה חיצונית, ולמרות זאת, התשובה לשאלה "עד כמה אתם רוצים לעשות שינוי?" אינה כה פשוטה ומובנת מאליה.

על מנת שזוגות יחוללו שינוי מהותי בחייהם, הם צריכים לקבל אחריות בכל אחד משלושת הזמנים: עבר, הווה ו-עתיד. עבר - קבלת אחריות על הבחירה. הווה - קבלת אחריות על הקלקול. עתיד - קבלת אחריות על התיקון.

כל אחד מבני הזוג שמתכחש לאחד משלושת סוגי האחריות מעכב, ולעתים אף מפסיד את האפשרות למימושם של חיי נישואין משביעי רצון. לעיתים, אחד האתגרים היותר מורכבים לבני הזוג הוא, קבלת אחריות על הבחירה. הבנת הבחירה שלנו את בני זוגנו מאפשרת לנו הסתכלות זוגית מנקודת מבט מעמיקה יותר על הקשר, וחושפת אותנו לצרכים ההדדיים ובכך אנו עושים את הצעד הראשון לקראת השינוי המיוחל.

בכל הקשור לבחירה, ישנם גורמי השפעה מודעים, ואחרים שאינם במודע אך מהווים גורם משמעותי בשיקולי הבחירה. אחד ההסברים הלא מודעים של הבחירה הזוגית

ביטחון ואהבה מהוריו. חליפת ההגנה הזאת, מלווה את הילד בבגרותו ולאורך כל חייו. אפשר לראות ביטוי לכך כאשר אנשים מדווחים על קשיים לא פשוטים שהתחילו ביחסים בינם לבין הוריהם, ובאותה נשימה מסייגים באמירה: "תראה, אני לא רוצה שישמע כאילו הם היו אנשים רעים שניסו להזיק לילד שלהם, אבא שלי עבד קשה לפרנסתו, אימא שלי עשתה הכל כדי שיהיה לנו טוב". אובייקטיבית, משפט כזה עשוי לשקף את המציאות, אך העובדה שכאשר מדברים על הקשיים הטבעיים שאמורים להיות בכל מערכת יחסים, גם זאת שבינינו להורינו, ואנשים חוששים שישמע כאילו הוריהם היו שליליים, מלמדת על הצורך העמוק שלנו לשמר את ההורים כמקור ביטחון ואהבה.

יחד עם זאת, הילד הפצוע שבתוכנו מבקש ריפוי של הצרכים שלא מולאו בילדותו. בתהליך בחירת בן זוג לנישואין, לצד הדמיון שאנו מבקשים לחוויותינו המוקדמות עם הורינו, אנו מצפים שעם המועמד לנישואין, נוכל לרפא את פצעי העבר הכואבים.

במובן זה, אנו בוחרים לנישואין באורח לא מודע אדם שדומה להורינו ונושא בעיקר את תכונותיהם השליליות, במטרה לחוות חוויה מתקנת לחוויותינו מהילדות. בכך שאדם עם תכונות דומות להורינו, יגיב אלינו בצורה שונה מהם ובאופן שנחווה חוויה חיובית ביחסים אלו, אנו פותרים את הכאב הילדותי שלנו. לדוגמה: כשהאבא היה אדם ביקורתי מאוד ולעתים נדירות סיפק לנו חום ואהבה, הצורך שלנו בחזרתיות גורם לנו לרצות לשוב ולהיות במחיצתו של אדם ביקורתי. במקרה זה, ההסבר המודע שנספק לעצמנו ואולי גם לקרובינו המתריעים בנו עשוי להיות: "אני אוהב אדם שידע מה הוא רוצה מעצמו, אדם חזק ויציב". התפיסה הלא מודעת תהיה: "אם בעבר מול האבא נתפסתי כילד חלש וחסר ביטחון, עכשיו אני מצפה שהערכתי העצמית תהיה גבוהה ואחוש תחושת ביטחון". הדרך למימוש מטרה זו תהיה על ידי הציפייה שבאמצעות נישואין לאדם המשדר ביטחון עצמי רב, ארגיש אף אני אדם חזק.

איננו לוקחים בחשבון שהאדם החזק שנבחר בתהליך החזרתיות, עשוי להפנות את חוזקו ותקיפותו גם לעברנו. אנו מצפים לקבל דווקא מהאדם הביקורתי הזה חום ותמיכה, כי רק בדרך הזאת אנו מתקנים את החוויה מול האבא.

כשזה לא קורה, פגיעותי וביקורתו מעוררות שוב את הכאב הישן שלנו. אנו

נעשים מתוסכלים ומאוכזבים, ומנסים בדרכים שונות לשנות את התנהגותו. אם בסופו של דבר התהליך מצליח ואנו מצליחים לגרום לבן הזוג להשתנות ולתמוך בנו, הצלחנו במשימה.

ניקח לדוגמה את סיפורם של אשר ורחל (שמות בדויים). הם נישאו לפני כעשור, ולזוג ארבעה ילדים שבהם מטפלת רחל במסירות. אשר התקדם בלימודיו, התפתח בעסקיו, והפנה אצבע מאשימה לעבר רחל שאינה תומכת בו ואינה מעודדת את מאמציו לטובת המשפחה. הוא הגיע למסקנה שאין כל קשר והתאמה בינו לבין רחל, ומאחר והם באו מסגנון משפחות שונה שלהן שאיפות שונות. אשר כבר לא מצא שום דבר משותף שמצדיק את המשך נישואיהם: "אני מאמין באמונה שלמה שרחל ניתנה לי על ידי בורא עולם לתיקון, אני בכירור לא בחרתי אותה, הייתי אז צעיר מאוד, חשבתי על דברים לא רציניים, ברור לי שהיום לא הייתי בוחר אותה, לא בחרתי אותה באמת גם אז, ה' גזר שהיא תהיה שלי" - אמר אשר בכנות רבה.

אילו מסירת האחריות לבחירתו לכוון עליו, היה בה כדי להניע את אשר לבדוק את חלקו במצב שנוצר במערכת הנישואין, ולהתגייס לשינוי, ניחא. הבעיה היא, שכאשר אדם נדרש לשינוי ומתחייב לכך, מעטים הסיכויים, אם בכלל, שיהיה ניתן לסמוך על התחייבותו לשינוי, כל עוד הוא לא מקבל אחריות על המצב שנוצר כמצב שהוא בעצמו גרם לו. אנחנו בדרך כלל לא משקיעים משאבים כה רבים כמו אלו הנצרכים לשינוי, כאשר איננו מרגישים שיש לנו מחויבות אישית כלפי המציאות הטעונה שינוי.

במהלך מפגש פרטני, אשר הגמיש את עמדתו והיה מוכן לבחון אפשרות שאולי למרות הכל הוא בחר ברחל לאישה. הוא ביקש לנסות להבין מה יכולה להיות הסיבה שהוא בחר את האישה שמאפיינת את כל מה שהפוך ממנו. במפגש המיועד לבחינת בחירתו, הוא התבקש לספר קצת על ילדותו, על הוריו ומשפחתו.

אשר נדהם לגלות שכל מה שייחס לאביו ושרצה להתרחק ממנו, נמצא אצל רחל.

הוא הופתע לראות שאת אותן התכונות שייחס לאמו וראה בה כמודל חיקוי הוא ביקש למצוא אצל רחל, ומשלא מצא בה את משאת ליבו, החל להתנהג כלפיה באותו אופן שאביו התנהג כלפיו. בתחילה אשר מיאן להאמין. הוא לקח את הדף שעליו כתב את

כל מה שטען כלפי אביו, והשווה את הדברים למה שרחל טוענת כלפיו. לאחר כמה דקות

שביקש לעיין שוב ושוב בדף שלפניו, אשר הבין שכנראה יש בבחירתו ברחל ובדינמיקה ביניהם יותר מסתם משהו מקרי - "זה חייב להיות משהו מכוון, לא נראה שיש פה מקריות, אבל מה ההיגיון שאבחר אישה שיש בה בדיוק את אותם דברים שמייצגים את אבא שלי ושמהם ברחתי?"

אשר נחשף לראשונה לתיאוריית החזרתיות הבלתי מודעת, ובתגובה של דאגה הומוריסטית משהו קיווה רק שרחל לא רואה בו את אימה.

מטענה אחת שהשמיעה כלפיו רחל, לא יכל אשר שלא להסתייג: "אני לא מקבל שגם עם ילדי אני נוהג כשם שאבי התנהג איתי, למרות שכל מה שמעלה רחל על הקשר ביני לבין הילדים, הוא ממש מה שאני חוויתי מול אבי. היא אומרת שאני מרוחק מהם, גם אני חוויתי כך אבל קשה לי לקבל שגם אני מתנהג כלפי ילדיי באותה צורה". אשר משקיע המון בקשריו עם ילדיו, הוא קונה להם מתנות רבות, וכל פעם שמוצא משהו חדש שילדי השכונה עדיין לא שמעו עליו, ילדיו היו הראשונים לקבלו. הוא לא הבין מה רחל רוצה ממנו. בסופו של התהליך הפרטני אמר לי אשר: "אתה יודע מה, אני כבר לא בטוח ביחסי לילדים, אולי גם שם אני עדיין לא מודע למה שאני עושה או יותר נכון לאיך אני נתפס בעקבות הדברים שאינני עושה. נראה לי שבסופו של דבר, אני מתקשה לתת להם משהו שלא הורגלתי לקבל ולכן אני מפצה אותם בדברים אחרים".

דרך ההתחברות לבחירתו ברחל, הצליח אשר בהדרגתיות להשתחרר מהתקת אחריותו לכוון עליו. הוא גילה כי לא אמונתו בבורא עולם הביאה אותו להטיל עליו אחריות לנישואיו, אלא הקושי שלו להתמודד עם השלכות קבלת אחריותו לבחירתו הגורלית. אשר ראה שגם דרך התמודדותו מול אביו שאופיינה בבריחה וניסיון עיקש לשדר עצמאות שהובילה בסופו של דבר לנתק, היא אותה דרך שאימץ בהתמודדותו מול אשתו.

לאחר עבודה עם רחל שגייסה אף אותה לאחריות על בחירתה, נכנסו בני הזוג לתהליך, בו הם נזקקו לחולל שינוי מהותי בנישואיהם, רק שהפעם הם תפסו את השקעת המשאבים שנזקקו לשים כך, כחלק מאחריותם האישית, ולא כחסד שעושים עם האחר או כתיקון נכפה על עוונותיהם בגלגולים קודמים.

אומנה באומנה

רבות שמקורן בהתנהגויות שנחוו במשפחת המוצא, חוסר הרגלים ומשמעת, וקשיי הסתגלות להורים ולילדים שגרים בבית. קיימות תיאוריות המלמדות כי קיימת עוינות מצד הילדים כלפי ההורים האומנים מפני שזוהי דרכם לבטא את זעמם כלפי הוריהם הביולוגיים שנטשו אותם כביכול. הכעס של הילד על הוריו מושלך על ההורים האומנים על ידי העתקה של המציאות המכאיבה שלו למשפחתו החדשה. כל אלו גורמים לתסכול בקרב כל בני הבית ולעיומות בין הילדים וההורים האומנים. כשיש קשר עם ההורים הביולוגיים לעיתים הם מבלים את האווירה שממילא לא פשוטה.

בשלב זה ראוי לקבל ייעוץ, הדרכה וליוי מגורמי הרווחה עד להטמעה של הילד במשפחה ולהתנהלות יומיומית תקינה. מחקרים מעידים שברוב המקרים המשפחה האומנת משמשת כגורם חינוכי, ומרבית הילדים משתלבים בחברה ומקיימים חיי שיגרה רגילים. ככל שההתקשרות עם המשפחה האומנת תהיה טובה, כך יהיה קל יותר לילד ליצור קשרים נורמטיביים.

ההתמודדות

עצם קבלת ההחלטה להיות משפחה אומנת יש בה מקור לשאיבת כוח ונחמה. המעשה עצמו בעל ערך כל כך גבוה כמאמר חז"ל: "כל המקיים נפש אחת, מעלים עליו כאילו קיים עולם מלא" (משנה, סנהדרין ד ה). בייחוד כשמדובר במעשים יומיומיים המהווים הצלה תמידית ולא חד פעמית.

הצלחת התהליך מותנית

במספר פרמטרים:

« על ההורים האומנים להיות בעלי

זוגות ומשפחות החווים משבר או צומת דרכים, מצליחים בדרך כלל להתגבר, להתמודד ולבצע מסגור מחדש לחייהם ולמצב בו הם שרויים. אך ישנן משפחות מורכבות בהן ההתמודדות שונה בכך שהיא מסועפת ביותר. חלק ממשפחות אלה הן משפחות אומנה, בהן מתמודדים הורים ביולוגיים עם עזיבת ילדיהם, לצד הורי האומנה הקולטים את הילדים בבתייהם והילדים עצמם. שילוב הנפשות הפועלות לרוב גורם למתחים ועצבנות יתר בכל צדדי התא המשפחתי.

מהי אומנה?

משפחת אומנה היא משפחה המקבלת לחזקתה ילד לתקופה מסוימת, מתוך מטרה לתרום להתפתחותו הגופנית, הרגשית והחינוכית. האומנה מהווה את אחד הפתרונות המרכזיים עבור שירותי הרווחה הדואגים לשלומם ולרווחתם של ילדים בסיכון. בישראל חיים כיום למעלה מ-2500 ילדים במשפחות אומנה, כשעל כתפי המשפחה מוטל התפקיד לאפשר לילדים התפתחות תקינה, ולהוות עבורם מודל חיובי לחיי משפחה יציבים. מטרת העל של ההורים האומנים היא להציל, לתמוך ולשקם את ילדי האומנה על ידי מתן תחושת ביטחון לילדים, ושבירת מעגל החיים השלילי בו הם מצויים.

הקונפליקטים

לצד תחושת השליחות, החסד והרצון הרב להיטיב על הילדים, קיימות לא מעט התמודדויות מורכבות למשפחה האומנת. לרוב רמת השי"ח - שביעות רצון, יציבות וחוסן מתערערת עקב שבירת היציבות בחיי הזוג. הסתגלות הילדים והאינטגרציה שלהם בבית החדש מאופיינת בדרך כלל ברגרסיות

קצבת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי

עו"ד שבתאי אברהם

ישנן כמה סוגי קצבאות הניתנות לנכים: נכות כללית, נכות כתוצאה מתאונת עבודה, נכות בעקבות ילד נכה (עד גיל 18) ונכות כתוצאה מפעולות איבה.

« הנכות הרווחת היא הנכות הכללית, נבחן את התנאים העיקריים לקבלתה:»

נכות מוגדרת כפגיעה באיבר מסוים בגוף הנגרמת מתאונה, מחלה, או כתוצאה ממום מולד. הפגיעה יכולה להיות זמנית - "נכות זמנית" או פגיעה "צמיתה" - קבועה. בדרך כלל נכות צמיתה אינה נקבעת מיידית אלא כעבור זמן מיום הפגיעה בגוף או מהיום שבו נתגלתה המחלה.

« קביעת הנכות»

וועדה רפואית מטעם המוסד לביטוח לאומי היא הקובעת את הנכות. הוועדה מורכבת בד"כ מרופא מומחה בתחום הרפואי בו הוגשה התביעה.

« שלבי קביעת הנכות בוועדה:»

קביעת הנכות מתבצעת על פי מסמכים רפואיים ותוצאות של בדיקות וכן על פי בדיקה גופנית הנערכת על ידי רופא הוועדה. בנוסף לכך, ייתכן שהוועדה תבקש מהנכה בדיקות נוספות כדי לאשש את מסקנות הוועדה.

חשוב לדעת כי רופאי הוועדות מבססים את קביעתם על סמך ממצאים אובייקטיביים ופחות על תיאור החולה/הנכה. עם זאת חשוב לוודא שמזכיר הוועדה ירשום בפרוטוקול את כל התלונות של הנפגע/הנכה.

בהסכמת התובע, אפשר שהוועדה תקבע את דרגת הנכות על סמך מסמכים רפואיים מבלי לבדוק את הנפגע.

« נכות רפואית לעומת נכות תפקודית»

לאחר שביסס הרופא את הממצאים, נקבע אחוז הנכות הרפואית בהתאם לטבלה קבועה של נכויות שבה לכל סעיף /ליקוי, צמודים אחוזי הנכות המתאימים. חשוב להביא בפני הוועדה מסמכים רפואיים מלאים ותוצאות של בדיקות ולעיתים אף להצטייד בחוות דעת רפואית מרופא מומחה, שבה יפורטו אחוזי הנכות הנטענים. למרות שחוות דעת זו אינה מחייבת את הוועדה, היא אינה יכולה להתעלם מקיומה.

הרופאים קובעים את גובה הנכות הרפואית על פי הטבלה, אך כדי להשלים את התמונה יש לקבוע גם את הנכות התפקודית.

נכות תפקודית היא מידת השפעת הנכות הרפואית על התפקוד של התובע וכשירו לעבוד ולהשתכר. כך לדוגמא: פסתרן שנקטע אגודלו הימני - הנכות הרפואית על פי הטבלה היא 25%, אבל הנכות התפקודית שלו כפסתרן היא 100%.

« ועדה לערעורים»

מסקנות הוועדה הרפואית בצירוף מכתב ופרוטוקול הוועדה נשלחים אל התובע וניתן לערער על מסקנות אלו בתוך 30 יום. וועדת הערעור הרפואית שדנה בערעור כוללת 3 רופאים שאחד מהם מומחה בתחום הרפואי הנידון בערעור.

« התנאים המצטברים לקבלת קצבת נכות כללית»

צבירת נכות רפואית - באחת משתי האפשרויות: נכות רפואית מצטברת בכל סעיפי הליקוי 60% ומעלה, או נכות רפואית מצטברת בת 40% ומעלה ובתנאי שבסעיף ליקוי אחד יש לפחות 25%.

ישנם נכים שלמרות אחוז הנכות הרפואית הגבוה, מסוגלים לעבוד. לכן כדי להיות זכאי לקצבת נכות יש לקבוע כי ישנה נכות תפקודית, דהיינו שהנכה נפגע בכוחו לעבוד וביכולתו להשתכר. נכות תפקודית תקבע ע"י פקידים של ביטוח לאומי שהוכשרו לנושא. כמו כן ניתן להמציא חוות דעת מרופא תעסוקה במידה והנכה עובד במסגרת כלשהי.

« מבחן הכנסה»

לאחר שנקבעו גם הנכות הרפואית וגם הכושר התפקודי, קיים תנאי נוסף לקבלת קצבת נכות כללית והיא שהנכה נפגע במעל 50% מההכנסה שלו בעבודה.

« גובה הקצבה נקבע על פי מספר נתונים:»

גובה הנכות, גיל, מצב משפחתי, ועוד.
חשוב לדעת: נכות של מעל 75% מקנה לנכה הנחה בארנונה וזכויות נוספות. נכות של מעל 20% מזכה את הנכה בהליך של שיקום בביטוח לאומי, הליך הכולל השתתפות בקורסים ובהכשרה מקצועית בתנאים מסוימים.

« לסיכום:»

רצוי מאד להגיע לוועדה רפואית מוכנים עם מסמכים רפואיים כמו ריכוז מצב רפואי מרופא משפחה, תוצאות של בדיקות וחוות דעת מפורטת בה יש לטעון לנכות בכמה שיותר סעיפי ליקוי. יש לחשוב היטב על כל ההשלכות של הפגיעה - בגוף ובנפש, ולתבוע על כל סעיף וסעיף בטופס ביטוח לאומי המתאים.

אין באמור לעיל משום ייעוץ משפטי ויש לבחון כל מקרה ומקרה לגופו על נסיבותיו.

עו"ד שבתאי אברהם - עוסק במשפחה, דיני עבודה, ביטוח לאומי, תאונות דרכים, חוזים ועוד. 052-8870292

המסע שלא נגמר

התמודדות עם אוטיזם במשפחה

שרה לימור חלוצי פסיכותרפיסטית, יועצת נישואין 052-7687347

זה התחיל במסע לפני 17 שנים, המסע אל החיים.

באחד מהימים בהם לקחתי את בני לגן פנתה אלי הגננת ובקשה לשוחח עימי. בשיחה היא ביקשה לספר כי בני מתפקד שונה משאר ילדי הגן והמליצה לברר את הנושא. לאחר השיחה חלחלה בי הדאגה. ניסיתי להירגע ולא שיתפתי את בני המשפחה. כל אותם הימים הדהדו בי אותם המשפטים. היתה לי תחושה רעה מבפנים ופחד, פחד נורא.

פניתי לרופא המשפחה וסיפרתי לו על השיחה עם הגננת. הרופא חשב שיש מקום לדאגה והפנה אותנו להמשך ברור ולאבחנו. נתבקשנו לקבוע תור במרכז להתפתחות הילד, ונאמרו לנו ששם נקבל את המענה המתאים וכך נדע מה עושים. מתח נורא עבר על המשפחה, רצינו מצד אחד לדעת מה בדיוק קורה, ומצד שני היינו מלאי פחד מהידיעה שאולי תגיע בעקבות כך.

הגענו למרכז להתפתחות הילד בתאריך והשעה שנקבעו לנו. האבחון נעשה בשלבים ע"י צוות מיומן ומקצועי, ובסיומו נערכה שיחת סיכום ע"י רופא שביקש להסביר מה קורה. "תראו הורים יקרים המצב לא פשוט... תדעו שאפשר לקבל טיפולים". במבט חוזר הבטתי ברופא וניסיתי להבין את אשר הוא אומר. זיהיתי שהוא בורר את מילולתי ומתקשה לומר לנו את המסר בצורה ישירה. לאחר ששאלתי את הרופא "ד"ר, האם הכל בסדר?", הרופא הביט בעיניי ובמבט מלווה רחמים אמר כי האבחון מורה על כך שבננו סובל מפי. די. די. "זה אומר שבנכם אוטיסט". נכנסתי למצב של הלם. לא הייתי מסוגלת לומר מילה. הרגשתי שעולמי חרב עלי.

כן התחיל המסע שלנו.

התייחסו אל האוטיזם כאל הפרעה פסיכולוגית הנגרמת בגלל דחיה של התינוק על ידי אם אשר לא נענית לצרכיו, כיום מניחים כי גורמים גנטיים, מטבוליים וסביבתיים גורמים להופעת האוטיזם.

הסימפטומים בפעוטות

במרבית המקרים, עד לאירוע הנסיגה, הפעוט מפותח מבחינה תקשורתית פחות מבני גילו, ואנשים מיומנים ומנוסים מבחינים כי הפעוט אינו מתפתח כראוי. אחרי הנסיגה האוטיסטית, גם אנשים שאינם מיומנים מתחילים להבחין בכך. ילד בגיל בו עוד לא מקובל לדבר ממלמל פחות מבני גילו אם בכלל, אינו מצביע, או שאינו מבצע מחוות מובנות

תקשורת ובחלק מהמקרים הילד לא מודע לכך שיש לו שם). יש יכולת נמוכה בהרבה מהממוצע הן ביצירת קשר עין והן בשמירה עליו. הילד מאבד יכולות תקשורתיות שהיו לו קודם לכן, כגון כישורי דיבור והבנת שפה, הבעות פנים ואיכוף. נדמה לעתים כאילו הילד סובל מבעיות שמיעה משום שהוא חדל להבין מילים ומשפטים שהבין קודם ומשום שחדל לתת משוּב כל שהוא, כגון קשר עין, למי שמדבר אליו. נדמה כי הילד אינו יודע כיצד לשחק עם צעצועים (תכנון מוטורי לקוי), והוא מסדר צעצועים או חפצים אחרים במידה מוגזמת מתוך פחד מהפתעות ומשינויים.

התמודדות עם אוטיזם

הורים לילדים עם אוטיזם, כמו הורים לילדים עם נכויות אחרות, נעים כל הזמן בין תקווה וייאוש, כעס, דחיה וחוסר השלמה, ולא רק בתחילת הדרך. ההתמודדות היא כדרך שנמשכת ונמשכת ותחנותיה רבות. חשוב לציין שקשיים רבים בעבודה הטיפולית נובעים מהבנה שונה של ההורים מהצוות המטפל. מסיבה זו ראוי שהמטפל ידע להתבונן לא רק קדימה אלא גם לצדדים ולראות את העבודה הטיפולית בראיה יצירתית ורחבה, תוך שיתוף ההורים שעושים עבודה קשה - גם פיזית וגם נפשית. אוטיזם זה לא דבר שההורים מצפים לו כשנולד להם ילד. הם מצפים שילדם יהיה כמוהם, שיחלוק את עולמם ויתייחס אליהם בצורה טבעית מבלי שהוא וסביבתו יזדקקו להכשרה ואימון יומיומי.

הורים לילדים עם אוטיזם מציינים תמיד את קשיי החברה בהתייחסותה לילד. הם צריכים להסביר כל הזמן על ילדם, ולילדם על הסביבה שמתקשה לראות ולהבין. הם מדגישים את הקושי הבסיסי של הילדים בלמידת דברים נורמטיביים, ואת ההתמודדות הקשה כשיש צורך לבצע פעולות כמו בדיקות דם, טיפולי שיניים או בדיקות ראייה. ההורים מספרים על כך שהילד זקוק להשגחה מתמדת, אפילו בגילים יותר מאוחרים, מחשש שיבלע חפץ לא אכיל, שיצא מביתו ויחצה כביש או שיעלם ויכנס לבית זר. חיי היומיום מצביעים בפני ההורים אתגרים שונים ובלתי צפויים. הורים רבים מדווחים על כאב נוראי ומציף שהם חשים משום שהילד לא ברור להם, לא ברור מה הוא חווה ולא ברורה מצוקתו, תחושה שמגבירה את תחושת חוסר האונים וחוסר הביטחון הבסיסי בהתנהלות היומיומית. הורים מרבים לשאול: האם כל השנים יצטרך הילד טיפולים? האם כל מה שהוא צריך לדעת נצטרך ללמד אותו, האם שום הישג לא יתרחש בטבעיות? האם יצליח

הטיפול באוטיזם

הבלבול והמבוכה בעת האבחון ממשיכים גם לאחריה: מתברר שאין שיטת טיפול אחת ויחידה מקובלת, מוסמכת ומאושרת על ידי גוף מקצועי ורשמי. לעומת זאת יש הרבה גישות, שחלקן, אולי לא באופן גלוי, נושאות מסר שהן היחידות שמביאות מזור לסובלים. באוטיזם, שלא כבנכויות אחרות, יש אמונה או דעה שניתן "לצאת" מזה, ואם כך הרי שצריך לחפש את השיטה הכי מבטיחה לטיפול הכי נכון שיוכל לחוץ מבטחים. אחרי ההלם והאבל הראשונים מתחיל בקרב ההורים תהליך "שופינג" של השגת מידע על תוכניות טיפוליות. ההורים חשים בצורך לשנות את סדרי העדיפויות ולעצור את החיים, תוך התגייסות מקסימלית ולרוב טוטאלית למען ריפוי הילד.

לצערנו, כיום, לא ניתן לרפא אוטיזם. השיטות הטיפוליות הקיימות נועדו להקנות לילד אפשרויות תקשורת, פיתוח מיומנויות קוגניטיביות ויצירת מעקפים במוח לחסימות תוך דגש על עצמאות בפעילויות רוטיניות של אכילה והיגיינה.

בבחירת הטיפול יש לקחת בחשבון מספר דגשים:

- חשוב להתאים את הטיפול לילד ולא את הילד לטיפול.
  - יש לזכור כי כל ילד הוא עולם ומלואו. אין להשוות בין ילד אחד למשנהו.
  - חשוב לשמור במקביל על הזוגיות ועל החיים הבין אישיים/ מקצועיים/ חברתיים של ההורים. לצורך כך מומלץ ללכת לטיפול והדרכה זוגית, לקבוצות הורים ותמיכה.
  - לא לשכוח את האחים והאחיות של הילד האוטיסט ולהזניח את צרכיהם.
- בישראל ישנה עמותה בשם אל"ט (אגודה לאומית לילדים אוטיסטים) הדואגת לילדים ולמשפחות, מזמן האבחון ולאורך כל מעגל החיים, לכל גיל על פי הצורך: מעון לפעוטות, מועדוניות ונופשונים לילדי הגן ובית הספר, הוסטלים ותעסוקה לבוגרים, קבוצות למשפחות וכמובן לזכויות סוציאליות המעוגנות בחוק.

סביבה טיפולית

הסביבה הטיפולית של הילד צריכה להיות מקום מכבד ומקבל, חם ותומך. כמו כן עליה להיות בעלת מאפיינים של סביבה יומיומית, טבעית ומוכרת לילד, שניתן לשהות בה

לאורך זמן. בסביבה זו הילד יכול לשהות עם הוריו, ובה שוהים אנשים נוספים מוכרים המתנסים בה בחוויות היומיום. העבודה טיפולית תתרחש לא רק בשעות הטיפול האישיות בחדר אלא בכל זמן שבו שוהה הילד וההורה במקום. בסביבה כזו יש התייחסות לכל המטלות ההתפתחותיות שעל הילד להתמודד עימן בכל התחומים ויש התייחסות לאתגרים שהליקוי מציב בפני הילד. במהלך הטיפול הילד חווה מגוון התנסויות. האווירה החמה והבטוחה שבסביבה כזו מעודדת את הילד להתייחס לאחר ולתקשר עימו, להעזר, ליזום, ללמוד ולפתור בעיות ולהתנהג בצורה מקובלת יותר. כך למעשה תכנית טובה בסביבה טיפולית תנסה ליצור מחדש את הרצף ההתפתחותי שהשתבש.

מעצם ההגדרה של סביבה טיפולית משתמע שההורים הם שותפים ולא רק מטופלים, שכן שפתו השונה של הילד מחייבת למידה ועבודה משותפת של ההורה והמטפל ביחד. העבודה בשיתוף ההורה נועדה "להחזיר" את הילד להוריו, שזו פעולה הפוכה מפעולת ה"הפקעה" שמנתקת את ההורים מהטיפול בילד. העבודה המשותפת בטיפול הורה-ילד אמורה לעזור להורה להיות בטוח יותר ומסופק מתפקידו, לילד להשתתף בצורה פעילה בטיפול שמדגיש הדדיות עם האדם הקרוב ביותר, ולמטפל מידע עדכני ממקור ראשון על הילד.

במשפחות שלהן ילד עם אוטיזם מופיעות בעיות חדשות ושונות בשלבים שונים בחיי הילד והמשפחה. ההורים עומדים בפני אתגרים רבים וההחלטות שהם צריכים לקבל לרוב קשות ומכאיבות ומצריכות התארגנות משפחתית שונה. מטרת הטיפול היא שבעזרת ההתערבויות שנעשות לאורך השנים ורקמת היחסים המורכבת שבין הורה, ילד ומטפל, ההורה יאמין בעצמו וביכולתו לקבל את ההחלטות המתאימות ביותר לילד ולמשפחה. הבטחון של ההורים בעצמם ואמונתם בכוחם יעזרו להם לא רק לרכוש ידע שהוא חיוני בהתמודדות עם האוטיזם, אלא גם להתמודד עם הבעיות החדשות והשונות שאכן מופיעות במעגל החיים.

אני מאמינה שכל הורה עושה כמיטב יכולתו למען ילדו וברור שמיטב יכולתו של הורה אחד אינה מיטב יכולתו של האחר. תפקידנו כמטפלים לא רק לכבד את ההורה ולהאמין בו אלא גם לעודד את יכולתו להיות שלם עם עצמו ועם כל החלטה שהוא בוחר לקחת.

תשלומי מזונות

במשפחות מיוחדות

אמרו חכמים במדרש על הפסוק: "ושבתי אני ואראה והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם" (קהלת ד') אמר רבי יהודה, אלו הקטנים הנגנזים בחייהם בעוון אבותם בעולם הזה, ולעיתיד לבוא הם עומדים בצד חבורה של צדיקים. מבאר הגר"ש וואזנר שליט"א, (דבריו הובאו בספר נשמת אברהם (חלק ה' עמ' נ"ד-נ"ט)): "הנגנזים בחייהם" רומז לילדים אומללים הפגועים בגוף או בנפש שלא זכו לבוא בחברת בני אדם בעולם הזה, והם נגנזים בבתייהם ומתנוונים והולכים וחייהם אינם חיים, לעתיד לבוא הם עומדים בצד חבורה של צדיקים".

מאת: טו"ר צבי גלר, חבר הנהלת לשכת הטוענים הרבניים, 050-7664874.

הילדים משיעור מזונות הילדים בו יחויב האב. הכלל הוא כי בכל מקום שנפסקים מזונות לחובתו של אב נכה, תוספת הילדים בקצבת הנכות של האב תנוכה משיעור המזונות שבו יחויב האב עבור הילדים, לכן בדוגמ' שהבאנו על האב יהיה לשלם רק 3000 ש.

לעומת זאת; אם האישה היא הנכה, והיא זו שמגדלת את הילדים, אין לנכות את קצבת התלויים מחשבון דמי המזונות בו מחויב האב (שאינו זכאי לקצבת נכות). שכן, הקצבה ניתנת לאם הנכה כקצבת התלויים שנועדה להקל על האם הנכה לפרנס את ילדיה ולדאוג לצרכיהם ולא לקזז מחיוביו של האב. לכן בדוגמא שהבאנו, אם האישה היא הנכה והאב חויב בסך 5000 ש' עדיין ישלם את אותו הסך ללא קיזוז קצבת התלויים של האישה מכיוון שהאישה מקבלת תוספת עבור הוצאותיה לטובת ילדיה.

יש להוסיף כי גם נכים המתקיימים מקצבת הנכות ישנו מרכיב המוגדר כ"קצבת תלויים" שמועבר עקב מצב ההורה לזכות הילדים, לדוגמא: נכה, אב לשני ילדים, שחויב במזונות בסך 5000 ש'. קצבת התלויים כ-2000 ש' מועברת על ידי המוסד לביטוח לאומי ישירות לילדים. בפסיקה נקבע (תמ"ש 5542/96); "כאשר תוספת הילדים בקצבת הנכות של האב - החייב במזונות, משולמת לידי האם המשמורנית - יש לנכות את תוספת

למצוא תעסוקה על מנת לפרנס את עצמה. לכן, התשלום עבור טיפול בילדה בשעות שהאישה אינה מסוגלת מחמת עבודתה או שאינה מעוניינת מחמת כל צורך שלה, הרי שהטיפול באותו זמן מוטל על האב. אשר על כן בוודאי שצורך זה הינו צורך בסיסי של הילד". עוד פסק בית הדין: "בית הדין דנן סבור שהחוב למזונות הילדים לפי ההלכה אינו לצרכיהם הבסיסיים של הילדים אלא לפי הצרכים המקובלים ברמה בינונית של סוג האוכלוסייה אליה הם משתייכים. יעויין בפד"ר ט' עמודים 255-258 וכן בספר חוות בנימין חלק ב' סימן מב' ויש לחייב דמי טיפול כמקובל ברמת חיים בינונית".

מזונות מ"הורים חריגים" וקצבת התלויים

בבתי הדין מחייבים במזונות גם הורים חריגים שיש באפשרותם להתפרנס. בתוך קצבת הנכות ישנו מרכיב המוגדר כ"קצבת תלויים" שמועבר עקב מצב ההורה לזכות הילדים, לדוגמא: נכה, אב לשני ילדים, שחויב במזונות בסך 5000 ש'. קצבת התלויים כ-2000 ש' מועברת על ידי המוסד לביטוח לאומי ישירות לילדים. בפסיקה נקבע (תמ"ש 5542/96); "כאשר תוספת הילדים בקצבת הנכות של האב - החייב במזונות, משולמת לידי האם המשמורנית - יש לנכות את תוספת

הזכות לגדל ילד מיוחד דורשת מאמצים גדולים מהרגיל והוצאות טיפולים הגוזלים זמן וכסף רב. כמו בכל התמודדות, אינה דומה איכות התוצאה ורמת ההשקעה של הורים המשתפים פעולה, להורים המצויים בסכסוך, שכל פעולה או תשלום נדרשים להכרעה.

מזונות

ילדים חריגים מקבלים, על פי רוב, קצבת נכות מביטוח לאומי. בניגוד לחשיבה של אבות רבים, קצבה זו אינה פוטרת אותם לחלוטין מתשלום מזונות, מכיוון שהכסף מקצבת הנכות מתקבל על מנת לסייע בהוצאות המרובות הנדרשות בגידול ילד בעל צרכים מיוחדים. בית המשפט יברר את צורכי הילד מול הכנסתו מהקצבה, ויבחן אם קיים צורך בתשלום נוסף.

גם בהעדר הוצאות מיוחדות, רשאית האם לתבוע דמי טיפול מיוחדים כגון הוצאות מטפלת, שמרטפית וכדומה. בתי הדין הרבניים, בדרך כלל, מחמירים עוד יותר מבתי המשפט בעניין חיוב האב בדמי טיפול, זאת ניתן ללמוד מתיק בד"ר אשקלון 832329/4 מיום י"ז באלול התשע"ב בהרכב האב"ד הרב א.אהרן כץ שליט"א, שם נפסק: "כי יש לחייב את האב במלא "דמי טיפול" מכיוון שעל פי דין, הטיפול מוטל מבחינה הלכתית על האב בלבד והאישה רשאית וצריכה

לעקל את מלוא סכום קצבת הנכות, לרבות הפרשים רטרואקטיביים, גם אם הנכה יישאר ללא קצבת נכות. במקרה זה, החייב - הנכה, שיותר ללא מקורות מחיה, יופנה ע"י הביטוח הלאומי לבדיקת זכאותו לקצבת הבטחת הכנסה. למרות החוק, יש שיקול דעת לבית המשפט (לדוגמ' תמ"ש: 82411/97, 035751/00) במקרים קשים במיוחד שלא לעקל את הקצבה ולהתחשב בנכה, בגדר סמכותו של בית המשפט לחרוג מהכלל לטובת מקרים קשים.

טיפולים רפואיים

כאשר ההורים פרודים, בדרך כלל אחד ההורים הינו המשמורן. מטבע הדברים המשמורן הוא האקטיבי יותר בטיפול בילד. למרות האמור, להורה המשמורן לא מוקנית עדיפות משפטית על ההורה השני שגם הוא בדרך כלל אפטרופוס על הילד ואחראי לו. "האפטרופוסות" היא האחריות המשפטית כלפי הקטין, וברוב המקרים היא נשארת של שני ההורים במידה שווה.

סעיף 15 לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופוסות קובע: "אפטרופוסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצורכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח ידו ועבודתו וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם וצמודה לה הרשות להחזיק בקטן ולקבוע את מקום מגוריו והסמכות לייצגו". החוק מאפשר לכל אחד ההורים להסכים או להתנגד לכך לכל פעולה הנעשית לילד או בשם הילד, לרבות טיפול רפואי, אבחון רפואי, טיפול פרא רפואי, טיפול פסיכולוגי, נושאים קניינים, מלבד טיפול רפואי דחוף שאין צורך בקבלת הסכמת שני ההורים.

יכולת ההורה להתנגד לפעמים ממומשת מסיבות מוצדקות, אך ישנם מקרים בהם אחד ההורים מתנגד בכדי להצר ולהגביל את צעדיו של ההורה שכנגד. המתנגד מעוניין שכל פעולה או החלטה תייצר הליך בבית הדין או בבית המשפט שיצטרך להכריע, ובכך הוא גורם לסחבת שברוב הפעמים מי שניזוק ממנה הוא הילד. מסיבה זו עדיף לקבוע מראש, בהסכם הגירושין, שיש להסתמך בכל מחלוקת על איש מקצוע

רלוונטי כגון רופא אובייקטיבי כאשר יש צורך בטיפול גופני/נפשי, או איש חינוך מוסכם כאשר המחלוקת נוגעת לעניינים חינוכיים.

כאשר הורה מתנגד לפעולה הקשורה לילד, נדרשת הכרעת בית הדין. בית הדין ידון בנושא על פי הכללים המעורפלים של "טובת הילד" ויבחן מה היה הורה נבון ואחראי עושה באותן הנסיבות. בנוסף, בית הדין יכול להטיל את ההכרעה על כל גורם מקצועי, לדוגמא בנושאי הסדרי ראייה, בדרך כלל מוסמכת פקידת הסעד במחלקת הרווחה בעירייה בה מתגוררים הילדים והיא זו שתיתן את המלצתה והכרעתה בשאלה שבמחלוקת. בנושאים אחרים יוסמך איש מקצוע רלוונטי להכריע בשאלה שבמחלוקת.

אפטרופוסות

כשהילד החריג מגיע לגיל 18 גיל הבגרות החוקי, ועדיין אינו יכול להתנהל באחריות עקב נכותו או שיפוטו הלקוי, נדרשת הארכת האפטרופוסות ההורית לכל פעולה משפטית, כגון לעניין רישום לתעסקות שיקומיות, אשפוזים בב"ח או אישורים לאשפוז שלא מרצון החולה וכדומה. בית הדין יכול להיות לעזר להורי הנכה מתוקף סמכותו לפי סעיף 9 לחוק שיפוט בתי הדין הרבניים וסעיף 51 לדבר המלך במועצתו, ולאחר שישמע ויחליט על הצורך של הבגיר באפטרופוס, בית הדין יכול למנות את ההורים ב"צו אפטרופוסות", לביצוע כל פעולה בשם הנכה ולהחליט עבורו בנושאי גוף חינוך ורכוש. סמכות בית הדין תלויה בהסכמת כל הצדדים, ההורים שניהם, והבגיר הנדרש לאפטרופוס (במגבלות). בהעדר הסכמה, הסמכות למתן הצו תהיה לבית המשפט למשפחה.

לתשומת ליבכם, מאמרים אלו אינם מהווים תחליף ליעוץ משפטי, אינם מהווים חוות דעת משפטיות, ואין אחריות למסתמך עליהם. בהחלט יתכן שעובדות או הלכות משפטיות שונות ישנו את האמור בהם בנסיבות כל מקרה ספציפי. חובה להתייעץ עם טוען רבני מומחה טרם נקטת כל צעד בעל משמעות משפטית. כמו כן המחבר אינו לוקח על עצמו לעדכן מי המאמרים המופיעים באתר/בגיליון זה ויש לבדוק על עניין לנסיבותיו במועד הרלוונטי.

"הלכה לא: טוען וחוזר וטוען"

לאור הצלחת הבוגרים במבחני ההסמכה מחזור לימודים חדש

הכשרת טוענים רבניים

- לימוד מקיף בחומר הרלוונטי לצורך הכשרה פראקטית לייצוג בבתי הדין הרבניים.
- ליווי והכנה לבחינות בהנהלת בתי הדין הרבניים בישראל לצורך קבלת רישיון.

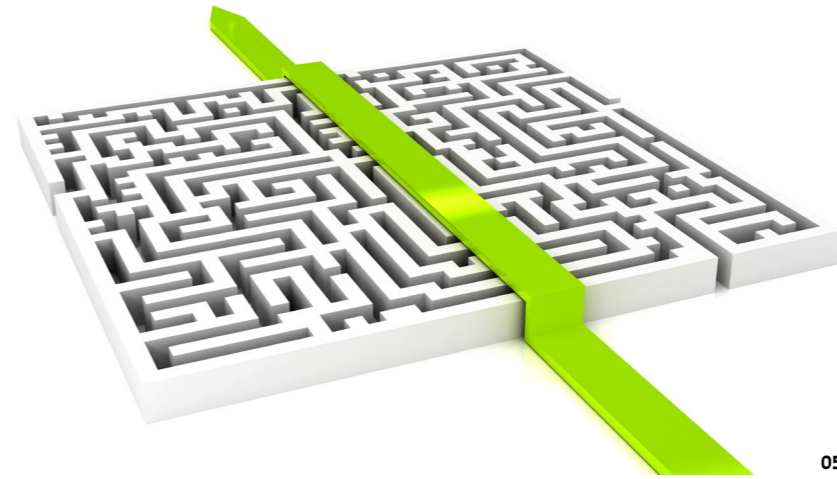
- השיעורים מועברים ע"י ת"ח ודיינים, עו"ד ושופטים.
- אפשרות ליישום ושיתוף פעולה עם לשכת הטוענים הרבניים.
- שעות הלימוד מוכרות לצורך צבירת נקודות זכות לתואר אקדמי ביישוב סכסוכים ע"י אונברסיטאות בינ"ל מוכרות.

תוכן הלימודים בפיקוח הוועדה הרחוקנית של בית הדין 'שערי הלכה ומשפט'.

לפרטים והרשמה:
02-6321620 | 03-7160130

דעות חינוכיות שונות

שאלות מתוך פורום המומחים של י.ג.ר.

שולמית סנדרוביץ, יועצת זוגית ומשפחתית ומנחת הורים 052-5623563

שאלה ?

לבעלי ולי יש המון מחלוקות ואי הסכמות בכל מה שקשור לחינוך הילדים. אנחנו לא מסכימים כמעט על כלום, וכל אחד מאיתנו רואה כל עניין בצורה שונה מאוד. זה מתחיל בפרטים הקטנים של היום יום כמו זמני ארוחת הערב או המקלחות, ונגמר בנושאים מהותיים כמו הרגלים הקשורים להכנת שיעורי בית, שעות הפנאי שלהם וכדומה. מצד אחד אני יודעת ששוני זה דבר נורמלי, בכל זאת, כל אחד מאיתנו גדל במשפחה שונה לחלוטין והתחנך בדרך אחרת. מעבר לכך, בכלל, כגבר ואישה יש לא מעט הבדלים הנובעים מדפוסי חשיבה שונים. אך מה קורה כשמדובר בחינוך הילדים, וצריך לקבל החלטות משותפות מבלי לגרום לילדים לצאת מבולבלים מכל הסיפור?

תשובה !

חוסר אחדות בין ההורים אכן יכול ליצור בלבול רב ותחושת חוסר יציבות אצל הילדים. הבעיה מתעצמת כאשר ההורים מתווכחים ליד הילדים והם עדים לכעסים שנגרמים בעקבות אי ההסכמה. הילדים הם "עם" חכם מאוד, וכשהם חשים שיש סדק ביחסים בין ההורים ואין הסכמה בהחלטות אותן הם מקבלים, הם עלולים לעורר מאבק בין ההורים באותם נושאים השרויים במחלוקת על מנת להשיג את מבוקשם. נושאים אלו ייקלטו על ידי הילדים כנקודות תורפה ועד מהרה הם יעשו בהן שימוש מושכל לטובתם: ברור להם את מי לשאול מה, ממי לבקש על מנת לקבל תשובה חיובית וממה להימנע בכל מחיר. במצב שכזה, מגיעים, לצערנו, למצב בו הבית מנוהל על ידי הילדים בעוד ההורים עסוקים בלהיות צודקים או במאבקי כוח ביניהם. כאשר אין התחשבות הדדית

בין בני הזוג, מתעוררות בעיות בין בני הזוג ובין הילדים ובמקרה הזה כולם מפסידים. כל ויכוח של ההורים מעביר מסר בעייתי מאוד: אבא ואימא לא מכבדים, ואפילו לא סומכים אחד על השני. באווירה שכזאת, איך יוכלו הילדים לכבד את ההורים ולסמוך עליהם?

הורים לא צריכים לחשוב בדיוק אותו דבר או להחזיק באותן דעות ממש. לגיטימי בהחלט שנחשוב אחרת במגוון נושאים. יחד עם זאת, על ההורים ללמוד ולהגיע להסכמות, למרות פערי הגישות, בדרך של הידברות תוך מתן כבוד הדדי. כאשר יש התחשבות וקבלת דעת האחר, נוצרת אווירה של אחווה ותמיכה מול הילדים, שתיצור אצלם בטחון ותאפשר להם צמיחה ועצמאות. הורים צריכים לפעול באחדות (ולא באחידות), ולמרות השוני בדעות, יש לקבל החלטות חינוכיות יחד. אם יש צורך בדיון - אין לעשותו לפני הילדים. במקרה של אי הסכמה ניתן לומר "אבא חושב כך ואמא אחרת, אנו צריכים לשוחח על מנת לקבל החלטה משותפת". כך ההורים מציגים עמדה יציבה מול הילדים, מה שמחזק את הסמכות ההורית. בנוסף לכך, מחקרים מעידים שילדים שגדלים בבית שבו הם נחשפים לעמדות והתנהגויות שונות יש להם מקור להשוואה ויותר אפשרויות בחירה.

אין בכל זאת חיים עם שתי דעות שונות בלי ליצור בעיה ?

- בדקו יחד עמדות בנושאים עקרוניים: שעת השינה, שיעורי בית, משחקים, מקלחת, חוגים וכדומה. נסו להבין מדוע זה חשוב לכם, ומהו הערך אותו אתם מבקשים להנחיל. עצם הדיון, לא בשעת לחץ, יביא להבנה שתוביל לגיבוש עמדה משותפת.

"אבא ואני החלטנו": זוהי אמירה המציגה

חזית מאוחדת של שני הורים, הנושאים יחד באחריות משותפת כלפי ילדיהם. כשהיא נאמרת היא מעבירה מסר של בהירות, אחדות דעים וסמכותיות.

- להסכים שאנחנו לא מסכימים: לא כל המחלוקות נפתרות. אפשר גם להחליט שלא מחליטים כרגע, ויש צורך בזמן נוסף שיוקדש לחשיבה וברור הנושא. בעת הצורך ניתן להתייעץ עם רב או איש מקצוע.

- הקדישו זמן לעצמיכם: מלבד הטיפול האינטנסיבי בבית, בפרנסה ובילדים, הקדישו זמן לטיפוח היחסים ביניכם. הזכירו לעצמכם את התכונות שגרמו לכם להינשא אחד לשנייה וציינו זאת באזני בן הזוג. ייחדו זמן לבילוי משותף שיזכיר לכם כי אתם קודם כל בני זוג לפני שאתם הורים. בזמן המשותף עודדו הקשבה, שיתוף והערכה. זוגות ששוכחים את עצמם ומתמסרים כל כולם לגידול הילדים מוצאים את עצמם מרוקנים כאשר הילדים גדלים ועוזבים את הקן. טיפוח זוגיות טובה ויציבה תהווה לכם בסיס משותף לכל החיים.

לסיכום ניתן לומר כי הורים הם אנשים שונים ובעלי דעות שונות, וכל אחד מהם מהווה מודל אחר לילדים. דווקא השוני מרחיב את אפשרויות הילדים ללמוד סוגים שונים של התנהגות ושל קשר עם אנשים. אין צורך שהורים יסכימו ביניהם בכל הנוגע לחינוך, אך חשוב שהם יקימו ביניהם שיח כדי ליצור בסיס וחזית משותפת מול הילדים. באשר לשונות שביניהם, חשוב שיכבדו כל אחד את דעתו של השני, גם אם איננה מקובלת עליו. כך לומדים הילדים לכבד דעה גם אם לא מסכימים לה.

"לא רוצה בריא יותר... לא רוצה לחם שיפון, לא רוצה כוסמת, קינואה, שעועית ירוקה, חסה, וכל מיני מאכלים שונים ומשונים, מה שנראה לך טעים לא טעים בשבילי..." ציטוט של מוישי בן 12 בשעה 7:00 בבוקר.

"טוב, אז מה כן?" שאלתי

"שוקולד פרה עם תות, סוכריות גומי תות ואפשר גם ענבים, ציפס מקסיקני, ואפשר גם במבה אדומה ורק קולה בלבד לא מים, לא סובל מים".

"אני פשוט בהלם, איך הגעת לזה?? נראה לך הגיוני?? יעלה לך הסוכר להיי, ואז מה תעשה?"

"מה הבעיה אני יזליף עשר יחידות אינסולין מצידי, נמאס לי מהכל גם להזליף לא בא לי".

ואז מגיע הבכי....

"כולם אוכלים מה שבא להם, לא עושים חשבון, רק אני רק אני ככה כל הזמן, צריך לחשב לחשוב, לא רוצה יותר".

ליבי התכווץ, נשמתי עמוק, הרגשתי חוסר אונים אפפה אותי, אך האינסטינקט האימהי שבי מיד גרם לי לעטוף אותו בחיבוק חם ואוהב. החלקתי את ידי על שערות ראשו הרכות והרגשתי אותו, הרגשתי את שעובר עליו. ה', כמה מטען הילד הזה סוחב על הגב הקטן שלו. חשתי צורך עז לקחת את זה ממנו, לעזור לו לסחוב את עול המחלה האימהי הזאת. בשברירי שניות אלו נשאתי ליבי לקוני ובקשתי: שים לי מילים נכונות בפי, מילים של עזר, מילים שיפיגו את הכאב במקצת,

שיקלו. רכנתי על ברכי והישרתי מבט לעיניו הדומעות, ליטפתי את לחיו הרכה ונגבתי את דמעותיו, דמעות של ייסורים, ייסורי ה"לא", ה"שונה", ה"כואב" ה"לא מובן".

"אתה יודע מוישי, מותר לך הכל, כל מה שבא לך, מה שמתחשק לך: דובונים, שערות סבתא, שוקולד פרה תות, קולה הכל".

חיך הציף את פניו ומיד נמוג. "לא נכון אסור לי, אני יודע".

"מותר לך הכל, אתה יודע איך? מהיום אנחנו עושים מהסכרת שלנו סדרת. פשוט מאד מסדרים - את היום ואת המאכלים שאהובים עלייך בזמנים ובמינונים".

מוישי מזדקף, מישר מבט, מתעניין ומטיל ספק. "אבל איך אפשר?"

שלפתי דף חלק ועט אדום ושרבטתי, ארוחת בוקר, ביניים, צהריים, ביניים, ערב ובסוף סיכום יום.

"מהיום מוישי, כל דבר שאוכלים, מציירים במשבצת המתאימה. עכשיו למשל אכלת חצי סנדוויץ עם גבינה, ושתיית כוס שוקו. אתה מאד רוצה קוביית שוקולד, נכון? אז קח לך קובייה ותתחיל לצייר את כל מה שאכלת הבוקר. מוישי צייר, ואני הוספתי פרוצור מחיך".

במשך היום מוישי צייר וביקש שאעזור לו, וכך התחלתי לפתח את כשרון הציור שאין לי.

אחרי ארוחת הערב והציור האחרון, ישבתי מול מוישי ואמרתי לו: "תביט, חמוד, על כל מה שאכלת במהלך היום, מה אתה אומרת?" "זה בסדר" הוא מסתכל ומהרהר. "אבל אם הייתי מוותר על הוופלים בארוחת

הביניים ואוכל רק ארבע במקום עשר, היה יותר טוב" כמעט התעלפתי בשלב הזה - 10 וופלים!?, אבל ידעתי שאם אגיב בבהלה, אאבד את האפקט.

"מציין", אמרתי, "אז בוא נצייר עשרה וופלים, נמחק שישה ונסמן וי. ככה תהיה לנו תזכורת מעולה. היום אכלת, מלבד הארוחות, שלושה דברי מתיקה שאתה אוהב, אז אתה כן יכול ומותר לך, אבל צריך להכניס את זה בארוחה, ולתת את מנת האינסולין המתאימה בזמן הנכון, זהו, אתה פשוט עשית סדר לסוכר".

מוישי היה מאושר. סוף סוף מבינים אותו, עוזרים לו להתמודד עם מה שקשה לו ושונה מתפיסת גילו, ומכניסים אותו ביחד לסדרת. כשמוישי הלך לישון ישבתי וציירתי לוח מתוק ענק, ותליתי אותו במקום מרכזי במטבח. האושר שהציף את פניו בבוקר, ריגש אותי עד דמעות.

"מוישי הינה הלוח שלנו", אמרתי. "שלנו???" הוא מתפלא. "כן, שלנו - שלי, שלך של אבא, וכל בני המשפחה, הסכרת שלך היא של כולנו. ביחד נעשה סדר יום מאוזן, ונגיע לתוצאות נפלאות".

מוישי חיבק אותי חיבוק חזק שאומר אלפי מילים. מילים של הבנה, השתתפות, חלוקה בכאב ובנטל, של ההתגברות על השוני והקושי. מילים שגורמות לו להרגיש "אני לא שונה, אני כמו כולם".

אמא של מוישי.

חדש במרכז י.נ.ר. תואר B.A.

של האוניברסיטה הפתוחה
אפשרות לשלב פרנסה ותרומה לקהילה

- תואר B.A. בפסיכולוגיה
- תואר B.A. במדעי החברה והרוח
- תואר B.A. בחינוך - לקויי למידה

אופי וסגנון הלימודים מותאם למגזרים התורניים | תוכנית לימודים מגוונת ומעניינת
הלימודים מתקיימים במרכז ינר אחת לשבוע: בוקר נשים, ערב גברים | אפשרות לקבלת מילגות

לפרטים והרשמה: 02-6321612 | 02-6321620
ynr.miri@gmail.com | WWW.YNR.ORG.IL